

Anykščių rajono savivaldybės kultūros strategija 2026-2035 metams

„Pokyčiai gimsta tik galvose, gebančiose kritiškai įvertinti esamą būklę, aptikti sergančias ląsteles ir ieškančias realių receptų joms gydyti. Tai būtinos sąlygos esmingiems pagerinimams įvykti.“

Audrys Karalius, Anykščių miesto kurortizavimo koncepcija

Turinys

01	IVADAS	1
	1.1. IVADAS	3
	1.2. RENGIMO PROCESAS	3
02	KONTEKSTO ANALIZĖ	6
	2.1. STRATEGINIŲ DOKUMENTŲ ANALIZĖ	7
	2.2. ANYKŠČIŲ RAJONO KONTEKSTAS	16
	2.3. KULTŪROS LAUKO ANALIZĖ	18
	2.3. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GRĖSMIŲ IR GALIMYBIŲ (SSGG) ANALIZĖ	25
03	VIZIJA IR KRYPTYS	28
	3.1. VIZIJA	29
	3.2. KRYPTYS	29

Nuotraukos šaltinis: Anykščių rajono savivaldybė

01

Įvadas

1.1. Įvadas

Anykščių rajono kultūros strategijos (toliau – Kultūros strategija) tikslas – apjungti skirtingas rajono kultūros iniciatyvas į vieną pasakojimą ir kryptį, išryškinti rajono unikalumą, įgalinti tvarų kultūros vystymąsi ir integravimą į bendrą rajono strateginį planavimą. Strategija turi numatyti bendrą rajono kultūros plėtros viziją, ją padedančias įgyvendinti kryptis bei konkrečius tikslus ir priemones.

2015–2025 m. galiojusi Anykščių rajono kultūros strategija išryškino bendruomenės ir žmonių, kuriančių kultūrą, svarbą Anykščių rajone. Jos vizija apėmė sumanią kultūrinę įvairovę; kūrėjų ir jų organizacijų idėjų skatinimą; technologijų, kultūros produktų ir paslaugų bei procesų inovacijų diegimą, taip didinant kultūros prieinamumą ir patrauklumą įvairioms vartotojų grupėms; įvairių kultūros dalyvių pažinimo (kultūros konteksto suvokimo) ir kūrybinių kompetencijų ugdymą.

Tuo tarpu, dar ankstesniame dokumente (Anykščių rajono savivaldybės strateginiame 2012–2019 m. plėtros plane), persidengiančiame su 2015–2025 m. kultūros strategijos laikotarpiu, buvo suformuluota į kultūrinį turizmą orientuota Anykščių krašto vizija: „Anykščiai – kultūrinio turizmo kurortas, atjaunėjęs kraštas, kuriame jauku ir saugu gyventi bei ilsėtis“.

Tad pastarąjį dešimtmetį planavimo dokumentuose dominavo dvi Anykščių rajono kultūros idėjos ir vaidmenys, kurios papildė viena kitą. Pasibaigus abiejų čia aptartų dokumentų galiojimo laikotarpiui, svarbu sukurti naują Anykščių rajono kultūros viziją, kuri numatytų tolimesnę Anykščių rajono kultūros lauko kryptį.

Kultūros strategija yra rengiama **2026–2035 m.** laikotarpiui, suteikiant galimybę periodiškai peržiūrėti strategiją ir iš naujo įvertinti aktualių tikslų, uždavinių ir priemonių tinkamumą esamai situacijai. Priemonės pagal jų įgyvendinimo laikotarpį yra suskirstytos į trumpojo (iki 3 m.), vidutinio (3–7 m.) ir ilgojo (8–10 m.) laikotarpius.

Kultūros strategija yra rengiama Anykščių rajono savivaldybės ir apima teritoriją bei įstaigas, veikiančias šioje teritorijoje.

1.2. Rengimo procesas

Kultūros strategijos rengimo procesas buvo padalintas į du etapus. Pirmajame etape buvo atlikta strateginių ir planavimo dokumentų analizė, kultūros lauko konteksto analizė, darbinė sesija su savivaldybės atstovais. Antrajame etape buvo įgyvendinta Anykščių rajono gyventojų bei lankytojų apklausa, diskusijos su kultūros lauko atstovais bei bendruomenės atstovais, siekiant suformuoti strategijos tikslus, uždavinius bei priemones.

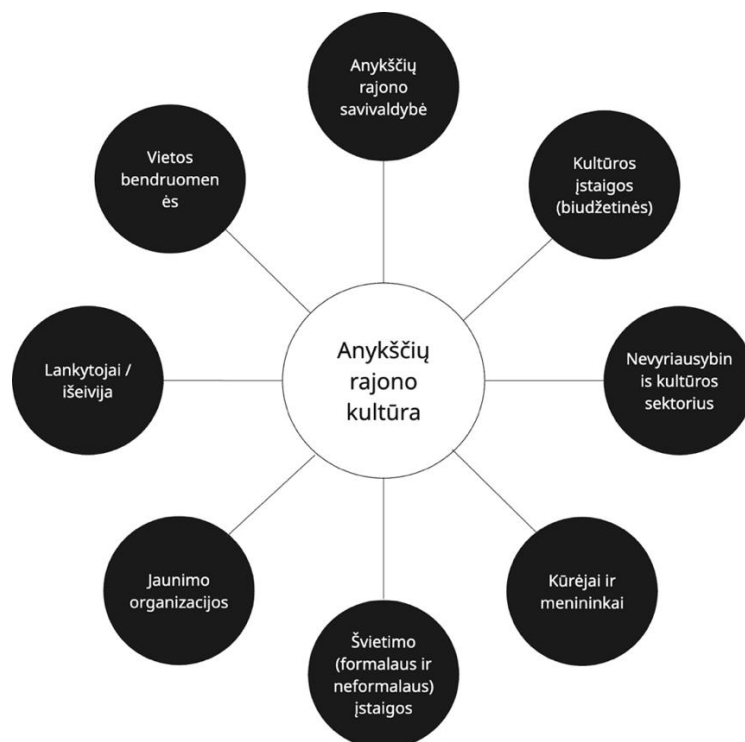
Kultūros strategijos rengime buvo taikyti šie metodai:

- **Strateginių ir planavimo dokumentų analizė.** Siekiant, kad kultūros strategijos rengimo procese būtų atsižvelgta į šiuo metu galiojančius planavimo dokumentus kultūros srityje tiek

nacionaliniu, tiek regiono bei savivaldybės lygmeniu, buvo atlikta rengimo metu galiojančių planavimo dokumentų analizė.

- **Kultūros lauko konteksto analizė.** Siekiant suprasti Anykščių rajono savivaldybėje veikiančių kultūros įstaigų, meno kūrėjų bei kitų kultūrinių iniciatyvų vykdomas veiklas, unikalumą bei iššūkius, su kuriais susiduriama, buvo atlikta Anykščių rajono kultūros lauko analizė, remiantis antriniais šaltiniais.
- **Dirbtuvės su savivaldybės atstovais.** Siekiant, kad strategijos rengimas būtų įtraukus procesas, kurio metu yra suteikiama galimybė išgirsti skirtingų suinteresuotų šalių įžvalgas bei rekomendacijas, buvo įgyvendinta viena darbinė sesija / dirbtuvės su savivaldybės atstovais, Kultūros tarybos atstovais.
- **Kultūros lauko atstovų bei bendruomenės įtraukimas.** Buvo atliekama visuomenės bei lankytojų apklausa, bei trys įtraukimo sesijos su kultūros lauko atstovais bei bendruomenės atstovais. Suinteresuotų šalių (pagrindinių grupių), kurioms gali būti aktualus strategijos rengimas ir kurių atstovai buvo kviečiami į dirbtuves, žemėlapis pateikiamas žemiau.

Pav. 1. Suinteresuotų šalių grupės

Šaltinis: sudaryta autorių.

- **Strategijos parengimas.** Remiantis surinktais duomenimis, buvo aiškiai apibrėžta Kultūros strategijos vizija ir kryptys, strateginiai tikslai ir veiksmų planas su priemonėmis. Strategijoje taip pat pateikiamos gairės stebėsenos ir priemonių įgyvendinimo sistemai.

Kultūros strategijos rengimas vyko paraleliai Anykščių rajono Strateginio plėtros plano, laikotarpiui nuo 2026 m., rengimui. Šių dviejų strateginių planavimo dokumentų rengimas tuo pačiu metu padeda užtikrinti tai, jog tiek Strateginis plėtros planas, tiek Kultūros strategija yra tarpusavyje sąveikaujantys dokumentai, kurių vizija, tikslai bei uždaviniai neprieštarauja vieni kitiems, bet priešingai – sustiprina ir papildo kiekviename iš jų numatytą viziją bei tikslus.

Svarbus atspirties taškas Kultūros strategijos rengimui taip pat buvo Anykščių rajono kultūros tarybos rekomenduojamos Kultūros strategijos gairės 2025–2029 m. Naujai išrinkta Anykščių rajono kultūros taryba 2024 m., siekdama iš esmės išanalizuoti Anykščių miesto ir rajono kultūros lauko situaciją bei remiantis susitikimais su esminiais Anykščių rajono kultūros lauko atstovais, paruošė gaires būsimai kultūros strategijai – jos viziją, tikslus bei galimas priemones.¹

¹ Biliūnaitė, A., *Anykščių rajono kultūros tarybos rekomenduojamos Anykščių kultūros strategijos gairės 2025–2029 m., PPT pristatymas*, 2024 m. liepos 25 d.

02

Konteksto analizė

2.1. Strateginių dokumentų analizė

Atliekant strateginių dokumentų analizę buvo analizuojami skirtingo lygmens – tarptautiniai, nacionaliniai, regiono bei Anykščių rajono savivaldybės – dokumentai. Taip pat buvo analizuoti ir penkių kultūros įstaigų, kurios gavo Anykščių rajono biudžeto finansavimą, veiklos planai.

Lentelė 1. Analizuoti strateginiai ir planavimo dokumentai

Dokumentų tipas	Dokumentų pavyzdžiai
Tarptautiniai dokumentai	• ES finansavimo kultūrai programos ir mechanizmai • ES darbotvarkė kultūrai 2023–2026 m. • Europos Komisijos prioritetai 2024–2029 m. • Kūrybiška Europa 2021–2027 m.
Nacionaliniai dokumentai	• Valstybės pažangos strategija „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ • Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“ • Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa • 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas • Savivaldybių kultūros gairės • Kultūros ir kūrybingumo plėtros programa • Muziejai žmogaus gerovei • Muziejų veiklos skatinimo 2024–2026 metų veiksmų planas
Regiono lygmens dokumentai	• 2024–2029 m. funkcinės zonos Anykščių, Molėtų ir Utenos rajonų savivaldybėse (Ežerų Lietuva) strategija • Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose 2020–2023 metų prioritetai
Savivaldybės lygmens dokumentai	• Anykščių rajono kultūros strategija 2015–2025 m. • Anykščių kultūros strategijos gairės 2025–2029 m. • Anykščių rajono savivaldybės 2025–2027 metų strateginis veiklos planas • Anykščių rajono savivaldybės seniūnijų veiklos planai • Anykščių miesto kurortizavimo koncepcija ir veiksmų programa 2022–2027 m.
Biudžetinių įstaigų veiklos planai ir ataskaitos	• Anykščių kultūros centro veiklos planas 2025 m. • A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus nuostatai • Anykščių r. savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos veiklos planas 2025 m. • Anykščių menų centro strateginis veiklos planas 2025 m. • Anykščių menų inkubatoriaus siekiami tikslai ir keliama lūkesčiai 2025 m.

Šaltinis: sudaryta autorių

2.1.1. Pagrindinės tendencijos

Strateginių ir planavimo dokumentų analizės metu išryškėjo kelios pagrindinės tendencijos bei aspektai, į kuriuos svarbu atsižvelgti rengiant Kultūros strategiją.

2.1.1.1. Kurortizavimas

Anykščių rajone gausu kultūros, gamtos ir kitų laisvalaikio objektų, sukuriančių patrauklią vietovę lankytojams. Anykščių miestas išsiskiria gydomosios (sanatorinės) rekreacijos plėtojimo tikslais, o 2007 m. Anykščių rajonui buvo suteiktas kurortinės teritorijos statusas.² Kurorto tema ir kurortinio įvaizdžio stiprinimas yra svarbi strateginė kryptis rajonui, atsispindinti ir planavimo dokumentuose.

Anykščių miesto kurortizavimo koncepcija ir veiksmų programa 2022–2027 m. numato kurortizavimo koncepcijos modelį – trinarę viziją **Kurortas A**. Besiremiant gyvenimo kokybės kriterijais, konsoliduota veikla, architektūrine-urbanistine logika, miesto galios didinimu ir ilgalaikė nauda modelis siekia:

1. Suformuoti Anykščiuose aukštos kokybės miesto centrą – esminį urbanistinės struktūros mazgą ir rūšinės architektūros koncentratą bei pagrindinį Anykščių multifunkcinės gravitacijos branduolį.
2. Sukurti Lietuvoje naują, kokybišką, stiprų ir savitą XXI amžiaus kultūrinį miestą-kurortą – Anykščius.
3. Kurti, projektuoti ir išstbulinti Anykščių miestą iki geriausios vietos gyventi Lietuvoje, kokybinių rodiklių aspektu, ir paversti jį miestu-mitu, traukiančiu čia gyventi jaunimą bei šviesiausio Lietuvos visuomenės segmento atstovus, o pirmiausia – pačius anykštėnus.

Anykščių miestas turėtų išskirti save kaip:

- Komunikuojantį kultūrinį fenomeną: kultūrinio turinio įvairovė, festivalių miestas, sklaida.
- Naujo tipo kultūrinį kurortą: svetingas, poilsinis, sveikatingumo ir judumo infrastruktūra, sporto paslaugos ir pan.

Kurortizavimo klausimas rajone turėtų būti administruojamas įtraukiant skirtingų grupių atstovus – sudarant tarpdisciplininę darbo grupę, įtraukiant mero patarėjo ar vicemero pareigybę kurortizavimo klausimu. Numatoma, jog turėtų veikti agentūra, veikianti savivaldybei, kuri rūpintųsi būtent šiuo klausimu.

Kurortizavimo koncepcija taip pat glaudžiai siejasi su kultūriniu turizmu bei kultūrinių paslaugų plėtra. **Darnios kurortinės plėtros programa 2022–2024 m.** buvo numačiusi būtent tai – plėsti tarptautinių kultūrinių paslaugų įvairovę ir gerinti kokybę; užtikrinti kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimą bei populiarinimą, pritaikant jį turizmo, rekreacijos, kultūrinėms, edukacinėms, bendruomeninėms veikloms.

² Anykščių rajono savivaldybės strateginis 2019–2025 metų plėtros planas, p. 31.

2.1.1.2. Bendradarbiavimas

Strateginiai ir planavimo dokumentai pabrėžia kultūros lauko stiprinimą per partnerystes. Šios partnerystės gali būti įvairialypės ir apimti tiek kultūros organizacijų bendradarbiavimą su nevyriausybinio lauko bei verslu, tiek tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp savivaldybių.

2024 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa numato kultūros centrų bendradarbiavimo su nevyriausybinių organizacijų sektoriumi aktyvinimą; mecenatystės plėtrą; kultūros ir kūrėjų rėmimą; kultūros ir verslo partnerystės plėtrą, kuri prisidėtų ir prie mecenatystės tradicijų puoselėjimo, ir prie gerųjų veiklos vystymo praktikų abiejose srityse perdavimo. Ši tema yra plėtojama ir **Lietuvos kultūros politikos strategijoje „Kultūra 2030“**. Numatoma, jog NVO ir privatų sektorių būtina įtraukti į nuoseklų ir tolygų kultūros politikos įgyvendinimą visoje šalies teritorijoje, sukuriant paskatų sistemą šiems sektoriams dalyvauti teikiant kokybiškas kultūros paslaugas, ypač regionuose ar tose srityse, kur viešasis sektorius negali efektyviai užtikrinti kokybiško kultūros turinio ar prieinamumo.

Valstybės ateities vizija „Lietuva 2050“ numato ilgalaikės kultūros politikos programos veikimą išvien su socialinės, švietimo ir ekonominės politikos programomis.

Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“ pabrėžia bendradarbiavimą tarp valstybės ir savivaldybių, užtikrinant tolygų kultūros prieinamumą visoje Lietuvoje, efektyvų įstaigų tinklą, resursų konsolidavimą, regioninių kompetencijų centrų įtvirtinimą, NVO ir privataus sektoriaus dalyvavimą, paskatų sistemą ir kultūros tinklo dalyvių sinergiją.

2.1.1.3. Bendruomenės stiprinimas

Kultūros ir bendruomenių vaidmuo pabrėžiamas skirtinguose dokumentuose. Kultūra gali vaidinti svarbų vaidmenį stiprinant bendruomenes ir prisidedant prie jų telkimo, tai yra pabrėžiama **Valstybės ateities vizijoje „Lietuva 2050“**. Siekiant šio tikslo, itin svarbų vaidmenį vaidina bibliotekų tinklas ir jo gebėjimai telkti bendruomenę ir skleisti kultūrą vietos lygmeniu.³

Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“ taip pat numato, jog vietos bendruomenės turėtų būti įgalintos naudoti kultūros turinį ir resursus socialinėms problemoms spręsti, o kartu ir vietos, regiono identitetui sukurti ir stiprinti, didinant regiono patrauklumą vietos gyventojams ir turistams.

Dėmesys yra skiriamas ir kūrėjų, menininkų, skėtinių organizacijų bei kūrybinių rezidencijų centrų bendruomenės stiprinimui.⁴

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 2024 m.

⁴ Ten pat.

2.1.1.4. Įtraukumas

Įtrauktis yra svarbus horizontalus prioritetas, integruojamas į skirtingas sritis, taip pat ir į kultūrą.⁵ Kultūros srityje itin aktualu įtraukimo, prieinamumo ir pasiekiamumo skatinimas.

Kultūros strategija gali prisidėti prie svarbių valstybės prioritetų atskirties mažinimo srityje,⁶ visapusiškos tautinių mažumų integracijos skatinimo⁷. **2024 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje** numatoma, jog turėtų būti skatinami tautinių mažumų kultūros projektai, kultūros paveldo išsaugojimas, Lietuvai nusipelnusių tautinių mažumų veikėjų atminimo įamžinimas ir informacijos apie tautinių mažumų kultūrą, papročius bei tradicijas sklaida.

Atskirties mažinimo srityje taip pat yra svarbus ir bendradarbiavimas su asmenimis, turinčiais negalią, juos vienijančiomis organizacijomis, sveikatos, švietimo ir kultūros specialistais, Lietuvos ir užsienio muziejais, siekiant didinti prieinamumą.⁸

2.1.1.5. Prieinamumas

Prieinamumo didinimo srityje, siekiama užtikrinti tolygų kultūros paslaugų pasiskirstymą skirtinguose Lietuvos rajonuose. Šiam tikslui pasiekti yra itin svarbūs keli uždaviniai. Svarbu atkreipti dėmesį į priemones, didinančias muziejų prieinamumą, universalumą, sistemingumą ir taikymo tęstinumą.⁹ Taip pat yra svarbu didinti aukštos meninės vertės, įvairaus ir įtraukaus kultūros turinio prieinamumo didinimą.¹⁰

Regionuose kokybiškas kultūrinės paslaugas įmanoma plėtoti pritraukiant kultūrinį turinį iš didžiųjų miestų, tačiau tam ne visur pritaikyta infrastruktūra. Dalyje tarpinio dydžio centrų ir apskričių centrų nėra profesionalios muzikos ar scenos menų kolektyvų gastrolėms ar keliaujančioms vizualaus meno parodoms eksponuoti pritaikytų erdvių. Remiantis **Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“**, būtina užtikrinti tolygų, aukštos meninės vertės, įvairių meno formų judumą tarp skirtingų miestų ir regionų.

2.1.1.6. Pilietiškumas

2024 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje lietuvių kalbos kultūra matoma kaip pilietinės tautos turtas ir įrankis. Numatoma skirti daug dėmesio Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo reikalavimams, lietuvių kalbos svarbos bei lietuvių kalbos aktualumo globalizacijos ir technologinių pokyčių kontekste didinimui. Pilietinio sąmoningumo puoselėjimas taip pat yra pabrėžiamas ir **Valstybės ateities vizijoje „Lietuva 2050“**.

⁵ Ten pat.

⁶ Valstybės ateities vizija „Lietuva 2050“.

⁷ Kultūros ir kūrybingumo plėtros programa 2021–2030 m.

⁸ Tyrimas „Muziejus žmogaus gerovei“, 2023 m.

⁹ Tyrimas „Muziejus žmogaus gerovei“, 2023 m.

¹⁰ Kultūros ir kūrybingumo plėtros programa 2021–2030 m.

2.1.1.7. Istorinis, etnokultūrinis paveldas

Istorinės atminties išsaugojimas yra matomas kaip svarbus aspektas valstybės raidai.¹¹

Kultūros ir kūrybingumo plėtros programa 2021–2030 m. pabrėžia istorinės atminties komunikacijos turinio ir formų aktualizavimą, visuomenei reikšmingo kultūros ir tautinio paveldo atgaivinimą bei jo naudojimo visuomenės poreikiams didinimą.

Anykščių miesto kurortizavimo koncepcija ir veiksmų programa 2022–2027 m. atspindi šiuos prioritetus regiono lygmeniu. Koncepcijoje yra numatomi miesto istorijos tyrimai; pritaikymas kasdienybėje; kultūriškai ar istoriškai svarbių personų veiklos tyrimai ir įdarbinimas dabartyje; miesto įvaizdžio kūrimas. Šios priemonės turėtų prisidėti prie krašto istorinės atminties išsaugojimo ir puoselėjimo.

Muziejai vaidina svarbų vaidmenį kaip įstaigos, galinčios puoselėti istorinį bei etnokultūrinį paveldą. **Muziejų veiklos skatinimo 2024–2026 m. veiksmų planas** numato poreikį užtikrinti unikalių ir retų, išskirtinę svarbą Lietuvai ir jos kultūros istorijai turinčių kilnojamųjų kultūros vertybių įsigijimą bei muziejų sukaupų kolekcijų tęstinumą. Šis veiksmų planas taip pat numato užtikrinti muziejinių vertybių išsaugojimą jas restauruojant (ir konservuojant), skatinti jų technologinius, istorinius ir menotyrinius tyrimus. Pavyzdžiui, muziejinių vertybių tyrimai, restauravimas ir konservavimas, įskaitant tarptautinius bendradarbiavimo muziejinių vertybių restauravimo srityje projektus.

2.1.1.8. Skaitmeninimas

Skaitmeninimas yra horizontalus prioritetas, liečiantis skirtingas sritis. Tai apima ne tik pažangių technologijų taikymą plečiant kultūros ir kūrybinių industrijų produktus, bet ir technologijų įveiklinimą geresnei kultūros paveldo apsaugai ar jo prieinamumo didinimui.

2024 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje numatomos šios priemonės kultūros prieinamumo didinimui, pasitelkiant technologijas: virtualiosios parodos ir renginiai, kultūros paveldo skaitmeninimas, daugiau galimybių naudotis internetu kaimo vietovėse, virtualiosios realybės ir papildytosios realybės technologijų naudojimas kultūros paveldo objektams atkurti ir pristatyti, meno kūrinių ir kultūros paveldo objektų trimatis skenavimas ir spausdinimas, dirbtinio intelekto naudojimas kūrybiniais procesams.

Kultūros išteklių ir kultūros paveldo skaitmeninimas yra svarbus prioritetas, atsispindintis per numatomas investicijas į kultūros išteklių skaitmeninimą ir prieinamumą.¹² **Kultūros turinio skaitmeninimo ir jo panaudojimo 2025–2027 m. veiksmų planas** taip pat numato, jog reikia

¹¹ Valstybės ateities vizija „Lietuva 2050“.

¹² Kultūros ir kūrybingumo plėtros programa 2021–2030 m.

saugoti skaitmeninį kultūros turinį ir skleisti jį kaip vertę visuomenei kuriantį žinių ir informacijos šaltinį, aktyviai naudojama laisvalaikio, pažinimo, mokymo(-si), mokslinių tyrimų, kūrybinių ir kultūrinių industrijų, turizmo plėtros tikslais.

2.1.1.9. Kultūrinis turizmas

Nacionaliniu mastu numatoma, jog kultūrinės programos, renginiai, maršrutai ir šventės turėtų būti integruotos į turizmo sektoriaus programas, o turizmo plėtra labiau orientuota šalies kultūrai pristatyti, tarptautiniam bendradarbiavimui vystyti.¹³

Prie veiksmų, prie kurių įgyvendinimo galėtų prisidėti ir Anykščių rajono kultūros strategija, galima paminėti kultūrinio turizmo plėtrą ir **Lietuvos kultūros politikos strategiją „Kultūra 2030“**. Numatoma, jog svarbus bendradarbiavimas tarp kultūros operatorių ir vietos savivaldos – nesant turizmui pritaikytos miesto ar regiono infrastruktūros (viešbučių, maitinimo įstaigų, transporto paslaugų ir pan.), kultūros paslaugų pasiūlos nepakanka kultūrinio turizmo veiklų plėtojimui.

Kultūros strategija taip pat yra gera galimybė plėsti kultūros kelius, kurių tinklas bus stiprinamas ateityje ir Lietuvos mastu. Numatoma, jog iki 2030 m. turėtų būti suformuojama kultūros kelių administravimo ir koordinavimo sistema – atliekamas kultūros paslaugų pasiūlos skirtingoms turistų tikslinėms auditorijoms vertinimas, numatomas veiksmų planas kultūrinio turizmo paslaugų ir jam pritaikytos infrastruktūros plėtojimui. Plėtojant kultūrinio turizmo veiklas turėtų būti įgyvendinami tarptautinės partnerystės projektai, jungiamasi prie Europos kultūros kelių iniciatyvų.¹⁴

Kultūrinio turizmo tema yra plėtojama ir regione, kuriame yra Anykščiai. **2024–2029 m. funkcinės zonos Anykščių, Molėtų ir Utenos rajonų savivaldybės (ežerų Lietuva) strategija** numato pagerinti sąlygas gamtos ir kultūros objektų lankymui panaudojant geografinę padėtį, turimą patirtį ir kultūrinę aplinką.

2.1.1.10. Sklaida

Dokumentų analizė parodė, jog yra siekiama užtikrinti kultūros ir meno sklaidą tiek vietos, tiek nacionaliniu bei tarptautiniu mastu. **Muziejų veiklos skatinimo 2024–2026 m. veiksmų planas** numato įvairias priemones skleisti informaciją apie muziejų vertybes ir informuoti apie kitas vykdomas veiklas. Plane numatomos tokios priemonės kaip parodų organizavimas, tarptautinio ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo, muziejinės edukacijos, skaitmeninto kultūros turinio kūrimo, muziejų kolekcijų mobilumo veiklos, muziejaus rinkinius ir jų tyrimus populiarinančių leidinių leidyba, naujų paslaugų lankytojams kūrimas.

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 2024 m.

¹⁴ Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“.

Žvelgiant į tarptautinį lygmenį, užsienyje Lietuvą siekiamą pristatyti kaip šiuolaikinės kultūros šalį, atvirą bendradarbiavimo, idėjų mainų ir koprodukcijos projektams kurti.¹⁵

2.1.1.11. Darbuotojų kvalifikacijos kėlimas ir jų išlaikymas

Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“ akcentuoja kvalifikacijos svarbą ir kultūros darbuotojų kompetencijų tobulinimą. Numatant kvalifikacijos tobulinimosi galimybes turėtų būti atsižvelgta ir į vietos lygiu kultūros paslaugas teikiančių kultūros darbuotojų poreikius, taip pat turi atsirasti galimybės patirties apsikeitimams specialistų tinkluose, tarptautinės profesinės patirties įgijimui stažuočių, meistriškumo kursų, kūrybinių dirbtuvių metu ar kitais kompetencijų tobulinimo metodais.

Siekama ieškoti motyvacinių priemonių, skatinant savivaldybes teikti prioritetą ir savo resursais prisidėti prie kokybiškų ir gyventojams aktualių kultūros paslaugų teikimo, pritraukiant aukšto lygio kultūros specialistus dirbti regionuose, taip užtikrinant tolygų paslaugų prieinamumą. Numatoma, jog kultūros darbuotojų atlyginimai turi būti nuosekliai didinami, vadovaujantis bendroje viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimų didinimo strategijoje nustatytais principais.¹⁶

Remiantis 2023 m. tyrimu „Muziejus žmogaus gerovei“, numatomas tikslas rengti darbuotojus dirbti su asmenimis, turinčiais negalią.

2.1.2. Anykščių rajono savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamų įstaigų veiklos analizė

Kryptys, ties kuriomis dirba penkios Anykščių rajono savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamos įstaigos (Anykščių kultūros centras, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus, Anykščių r. savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešoji biblioteka, Anykščių menų centras, Anykščių menų inkubatorius-menų studija), yra taip pat svarbios apibrėžti Anykščių kultūros ateitį. Apibendrintai pagrindiniai jų tikslai:

- **Didinti kultūros įstaigų prieinamumą**
- **Saugoti ir puoselėti etninės kultūros materialų ir nematerialų paveldą**
- **Formuoti literatūrinę miesto tapatybę**
- **Nacionalinių ir tarptautinių projektų įgyvendinimas**
- **Inovacijų kūrimas**

Šių įstaigų numatytos veiklos, tikslai, vizijos:

Anykščių kultūros centro (AKC) veiklos plane¹⁷ suformuota vizija – šiuolaikinis, patrauklus, daugiasritis kultūrinio švietimo ir ugdymo centras. 2025 m. veiklos plane prioritetų sąrašas

¹⁵ Lietuvos pristatymo užsienyje strategija 2020–2030 m.

¹⁶ Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“.

¹⁷ Anykščių kultūros centro 2024 m. veiklos planas

įtraukta: bendruomenės kultūrinių poreikių ir lūkesčių kultūros centrui identifikavimas; projektų rengimas ir įgyvendinimas siekiant didinti teikiamų kultūrinių veiklų / renginių įvairovę; vaikams ir jaunimui skirtų veiklų / edukacijų / renginių / kino filmų pasiūlos plėtra; efektyvus kino salės veiklos užtikrinimas; bei specializuotų programų (meno terapijos ir kūrybinių patirčių programų) rengimas, siekiant pritraukti tikslinių grupių lankytojus. Veiklos plane iškeliami du pagrindiniai tikslai. Visų pirma, didinti kultūros įstaigų teikiamų paslaugų įvairovę, puoselėti etninės kultūros materialų ir nematerialų paveldą, siekti kultūrinių paslaugų kokybės gerinimo stiprinant kultūros įstaigų materialinę bazę. Antrasis tikslas numato, jog Anykščių kultūros centras siektų atliepti Lietuvos Respublikos Dainų švenčių įstatymo nuostatas, puoselėtų ir plėtotų etninę kultūrą, skatintų folkloro kolektyvų veiklą.

1927 m. įkurtas **A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus**¹⁸ savo internetinėje svetainėje išskiria muziejaus **veiklos tikslus**: kaupti, saugoti, tirti, konservuoti, restauruoti ir populiarinti Anykščių krašto literatūros, istorijos ir archeologijos, kultūros ir meno, gamtos, etnografijos muziejines vertybes bei nacionalines arklinių kystės ir technikos paveldo muziejines vertybes; susieti istorijos, technikos ir kultūros paveldo kaupimą ir saugojimą su visuomenės kultūros ir edukacijos poreikių tenkinimu ir kultūros paslaugų bei informacijos visuomenei teikimu; saugoti ir puoselėti istorinę atmintį, ugdant visuomenės istorinę ir kultūrinę savimonę. Muziejuje vyksta aktyvi muziejinė, edukacinė ir projektinė veikla.¹⁹ Sėkmingą kultūrinių veiklų, peržengusių Muziejaus ekspozicines erdves, plėtotę lemia parengti ir muziejininkų įgyvendinti kultūros projektai bei teminės programos ir renginiai. 2025 m. pradėta įgyvendinti Muziejaus Jubiliejinių metų programa, planuojamomis veiklomis apimanti 3 prasmingas sukaktis: 2025 metais minimą Antano Baranausko 190-ąjį gimtadienį, 2026 metais švenčiamą Klėtelės 200 metų jubiliejų ir 2027 metais – Muziejaus 100-mečio jubiliejų.

Anykščių r. savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos veiklos plane²⁰ teigiama, kad „Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešoji biblioteka – visiems vartotojams prieinama biblioteka, kaupianti ir sauganti universalų Anykščių rajono gyventojų poreikius tenkinantį dokumentų fondą, teikianti gyventojams informacijos ir viešosios interneto prieigos paslaugas, vykdanči kraštotyros, sociokultūrinės edukacijos, skaitymo skatinimo, informacinio raštingumo ir kitas su bibliotekų veikla susijusias neformaliojo švietimo programas ir projektus“. Bibliotekos vizija – kiekvienam Anykščių krašto bendruomenės nariui aktuali ir prieinama biblioteka – krašto literatūrinės tapatybės formuotoja. Išskiriami keletas metų veiklos

¹⁸ Internetinė svetainė: <https://www.baranauskas.lt>

¹⁹ A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus 2024 m. ataskaita, p. 2. Prieiga internetu: https://www.baranauskas.lt/file/1_TS_146_Muziejaus_ataskaita_2024.pdf

²⁰ Anykščių r. savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos 2025 m. veiklos planas

prioritetų: užtikrinti taupų ir racionalų bibliotekos turto valdymą, bibliotekos ir jos filialų energetinio efektyvumo didinimą; užtikrinti skirtingoms tikslinėms auditorijoms aktualią neformalaus švietimo veiklų pasiūlą; įgyvendinti Anykščių krašto literatūrinę tapatybę formuojančias veiklas.

Anykščių menų centras²¹, vykdydamas tiesioginę veiklą, įgyvendina Anykščių rajono savivaldybės strateginio 2019–2025 m. plėtros plano, 2015–2025 m. Anykščių Kultūros strategijos tikslus ir uždavinius savivaldybės teritorijoje. Anykščių menų centras apjungia Angelų muziejų, Sakralinio meno centrą, Koplyčią – Pasaulio anykštėnų kūrybos centrą, Kurklių sinagogą, o taip pat aptarnauja Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčios bokšto apžvalgos aikštelę bei 2023 metų pabaigoje bažnyčios sandėlyje įrengtą bažnyčios istorijos ekspoziciją. Anykščių menų centro **strateginiame veiklos plane 2025 m.** pateikiama vizija – išskirtinis, atviras, ugdantis ir greitai reaguojantis į besikeičiančius visuomenės poreikius ir lūkesčius, konkurencingas ir traukiantis lankytoją sugrįžti, kūrybiškai ugdantis visuomenę menų centras. Veiklos prioritetų sąrašė: plėtoti menų centro kultūrinę veiklą; didinti Angelų muziejaus žinomumą bei lankomumą; pasaulio anykštėnų menininkų kūrybos sklaidą; „rebrandingas“ – kryptingo ir patrauklaus vizualinio identiteto (įvaizdžio) sukūrimas, siekiant didinti Anykščių menų centro veiklų ir padalinių žinomumą; baroko literatūros metams, Konstantinui Sirvydui skirti renginiai.

Anykščių menų inkubatoriaus-menų studijos tikslai ir lūkesčiai²² – tenkinti viešuosius interesus ir skatinti kūrybinių industrijų plėtrą, atsižvelgiant į Anykščių rajono savivaldybės strateginius tikslus, vykdyti kultūrinę, meninę, švietėjišką ir kitokią visuomenei naudingą veiklą. Savivaldybė savo ruožtu taip pat prideda lūkesčius: tarptautinių ir šalies projektų įgyvendinimą, paveldo objekto išsaugojimą ir priežiūrą, skaidrumą ir rizikos valdymą, inovacijas ir lyderystę. Pagal įstaigai numatytus tikslus, menų inkubatorius teikia informacines, konsultacines, metodines paslaugas; organizuoja renginius; kaupia, analizuoja ir publikuoja informaciją, susijusią su kūrybinių industrijų plėtra Anykščių rajone; rengia Anykščių rajono kūrybinių industrijų žemėlapius, plėtros planus; teikia rezidentavimo paslaugas; inkubuojamiems su menu susijusiems verslo subjektams lengvatinėmis sąlygomis nuomoja patalpas bei kitą turtą ir teikia kitas vadybos ir valdymo paslaugas; skatina naujų darbo vietų kūrimą bei padeda inkubuojamiems su menu susijusiems verslo subjektams plėtoti savo veiklą; kaupia ir skleidžia informaciją apie verslo sąlygas Lietuvoje ir Europos Sąjungoje, propaguoja pažangias ekonomikos idėjas visuomenėje ir t. t. Menų inkubatoriaus-menų studijos **veiklos strategijoje**²³ taip pat išskiriamos keturios pagrindinės kryptys: inkubavimo / rezidavimo paslaugų kultūros ir kūrybinių industrijų subjektams teikimas; kultūros paslaugų kokybės, įvairovės

²¹ Anykščių menų centras: <https://amenucentras.lt>

²² Dėl Anykščių rajono savivaldybės siekiamų tikslų ir keliamų lūkesčių viešajai įstaigai Anykščių menų inkubatoriui–menų studijai

²³ Anykščių menų inkubatoriaus–menų studijos 2025–2027 m. veiklos strategija

ir prieinamumo didinimas; tinklaveikla ir tarptautiškumo plėtojimas; infrastruktūros priežiūra ir plėtra.

Visas šias įstaigas jungia keletas pasikartojančių numatytų tikslų: siūlyti paslaugų įvairovę; populiarinti Anykščių krašto istoriją, kultūros ir meno vertybes; plėsti edukacinių veiklų pasiūlą; imtis efektyvesnės sklaidos. Finansavimas biudžetinėms įstaigoms skirstomas skirtingai. Anykščių rajono savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešajai bibliotekai 2024 m. buvo skirta 1003,1 tūkst. eurų, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialiniam muziejui – 933,8 tūkst. eurų, Anykščių menų centrui – 359,3 tūkst. eurų, kultūros centrui – 1166,1 tūkst. eurų²⁴. Anykščių menų inkubatoriui-menų centrui savivaldybės biudžeto nebuvo numatyta.

2.2. Anykščių rajono kontekstas

Anykščių rajono demografinė situacija yra panaši kaip ir kituose Lietuvos regionuose – gyventojų skaičius nuosekliai mažėja. Remiantis išankstiniais Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2025 m. liepos 1 d. Anykščių rajone buvo 21 780 gyventojų, palyginus su 23 019 gyventojais 2021 m., 24 475 – 2018 m., 26 396 – 2015 m. Gimstamumo rodikliai taip pat ženkliai kito per pastaruosius metus. 2024 m. Anykščių rajone gimė 105 vaikai, kuomet 2014 m. gimė 136 vaikai, 2018 m. – 159 vaikai, 2015 m. – 178. Per dešimties metų laikotarpį (2014 m. 206 gimę vaikai ir 2024 m. 105 gimę vaikai), vaikų gimstamumas sumažėjo beveik perpus.

Migracija taip pat yra vienas iš veiksnių, darančių įtaką Anykščių rajono demografijai. Atvykę į rajoną asmenys (vidaus ir tarptautinė migracija) 2024 m. sudarė 721 gyventojus, 2020 m. – 756, 2017 m. – 742, 2014 m. – 820. 2013–2024 m. laikotarpyje didžiausias atvykusių skaičius buvo 2022 m., sudaręs 1 194 asmenis. Bendrai žvelgiant, skaičiai nėra nuosekliai kintantys. Visgi matoma tendencija, jog išvykusieji asmenys sudaro didesnę skaičių nei atvykstantieji. Išvykę asmenys (vidaus ir tarptautinė migracija) 2024 m. sudarė 739 gyventojus, 2020 m. – 705, 2017 m. – 1 134, 2014 m. – 944. Didžiausias išvykusiųjų skaičius – 2016 m., sudaręs 1 169 asmenis.

Dešimties metų laikotarpyje – 2014–2024 m. užimtumo lygis Anykščių rajone keitėsi ir šiuo metu yra panašus, koks buvo 2015–2019 m. laikotarpiu, iki kol prasidėjo pandemija. 2024 m. 15–64 darbingo amžiaus užimtumas siekė 62,9 proc., 2021 m. – 54,7 proc., 2018 m. – 65,7 proc., 2015 m. – 64,3 proc.

Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro vertinimu, Anykščių geografinė padėtis yra palanki. Tai vienas didžiausių Lietuvos Respublikoje rajonų, kurio plotas 1765 kv. m. Rajonas ribojasi su Panevėžio, Kupiškio, Rokiškio, Utenos, Molėtų, Ukmergės rajonais, taip pat ~150 km atstumu yra

²⁴ Anykščių rajono savivaldybės 2024 m. biudžetas

pasiekiami Panevėžio, Kauno, Vilniaus bei Šiaulių miestai.²⁵ Anykščių rajone yra trys miestai – Anykščiai, Kavarskas, Troškūnai. Taip pat yra 8 miesteliai.

Anykščiai – populiari turizmo kryptis, kurioje gausu lankytinų vietų. Pagrindiniai turizmo ištekliai rajone apima gamtos, istorijos, kultūros, architektūros, technikos paminklus.²⁶ 2025 m. Anykščių rajono savivaldybėje buvo 605 objektai įtraukti į kultūros vertybių registrą, iš kurių 39 buvo kultūros paveldo paminklai.²⁷ Rajone taip pat veikia Anykščių turizmo ir verslo informacijos centras, kuris yra sudaręs skirtingus maršrutus, skirtus pažinti Anykščių rajono gamtos ir kultūros paveldo objektus.²⁸ Tarp su kultūra susijusių maršrutų yra įtraukti tokie maršrutai, kaip pažintinis maršrutas „Rašytojų keliais“ arba Dviračių maršrutas „Jono Biliūno kelias“.

Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis, turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose, esančiose Anykščių rajone 2022 m. siekė 32 819, 2023 m. – 35 732, o 2024 m. – 29 265. Pastebima, jog rajone egzistuoja turizmo sezoniškumas, kadangi vasaros laikotarpiu apsistojusių turistų skaičius buvo didesnis nei kitais mėnesiais. Rajone siekiama mažinti sezoniškumą kuriant naujas, visus metus lankytinas ir skirtingais sezonais populiarias vietas bei paslaugas, kaip pavyzdžiui, slidinėjimas pramogų ir sporto centre „Kalita“, kartodromas, žirgynai, sveikatingumo ir sporto kompleksas „Bangenis“, medžių lajų takas ir Siaurukas.²⁹

Svarbu paminėti, jog oficiali statistika apima tik turistų skaičių, kurie buvo apsistoję rajone bent vieną naktį. Tai reiškia, jog vienadienių lankytojų skaičius nėra įtrauktas į oficialią statistiką. Atsižvelgiant į didelio masto festivalius, kurie vyksta rajone, tikėtina, jog šie pritraukia ir didelį vienadienių lankytojų kiekį.

Ūkio subjektų rodiklių analizė rodo, jog turizmas ir su juo susijusios paslaugos yra viena pagrindinių verslo veiklos sričių rajone. 2025 m. duomenimis, 260 iš 1 032 ūkio subjektų veikė susijusiose su turizmu srityse (62 – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla; 103 – meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla; 95 – kita aptarnavimo veikla). Šiose srityse matyti nežymus ūkio subjektų augimas. Kitos ekonominės sritys, kuriose dažniausiai veikia ūkio subjektai yra susijusios su pramone bei žemės ūkiu – didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas; apdirbamoji gamyba; žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė.

²⁵ Anykščiai. Atviri klodai investicijoms. Prieiga internetu:

[https://www.infoanykscai.lt/data/ckfinder/files/Anyk%C5%A1%C4%8Diai%20%E2%80%93%20atviri%20klodai%20investicijoms\(1\).pdf](https://www.infoanykscai.lt/data/ckfinder/files/Anyk%C5%A1%C4%8Diai%20%E2%80%93%20atviri%20klodai%20investicijoms(1).pdf)

²⁶ Ten pat.

²⁷ Kultūros vertybių registras. Prieiga internetu: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search>.

²⁸ Infoanykscai.lt internetinė svetainė: [https://www.infoanykscai.lt/pramogos-ka-veikti/?mapc=55.3932;24.9417;55.6776;25.2610&filterForm\[category\]\[14\]=14&sort=position](https://www.infoanykscai.lt/pramogos-ka-veikti/?mapc=55.3932;24.9417;55.6776;25.2610&filterForm[category][14]=14&sort=position)

²⁹ Anykščiai. Atviri klodai investicijoms. Prieiga per internetą:

[https://www.infoanykscai.lt/data/ckfinder/files/Anyk%C5%A1%C4%8Diai%20%E2%80%93%20atviri%20klodai%20investicijoms\(1\).pdf](https://www.infoanykscai.lt/data/ckfinder/files/Anyk%C5%A1%C4%8Diai%20%E2%80%93%20atviri%20klodai%20investicijoms(1).pdf)

2.3. Kultūros lauko analizė

Anykščių rajonas pasižymi gamtine ir rekreacine aplinka, turtinga istorija. Anykščių miestas pirmą kartą buvo paminėtas XV amžiuje kaip Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero Anykščių dvaras.³⁰ Šiame rajone gyvena ir kūrė daugiau nei 50 žymių kūrėjų, tokių kaip J. Biliūnas, A. Baranauskas, A. Vienuolis-Žukauskas, B. Buivydaite.³¹ Tad Anykščių rajonas vaidina svarbų vaidmenį Lietuvos literatūros palikime. Rajone taip pat kuriasi ir šiuolaikinio meno atstovai bei kūrėjai, organizuojami į rajoną svečius pritraukiantys renginiai bei festivaliai, tokie kaip „Purpurinis vakaras“. Toliau pateikiama Anykščių rajono kultūros lauko analizė, pabrėžianti pagrindines kultūros lauko charakteristikas, į kurias svarbu atsižvelgti rengiant ir įgyvendinant Kultūros strategiją.

2.3.1. Kultūros politika Anykščių rajone

Kultūros politiką rajone formuoja Anykščių rajono savivaldybės taryba, mero institucija ir Anykščių rajono savivaldybės administracija. Pasiūlymus ir rekomendacijas kultūros klausimais teikia Anykščių rajono savivaldybės kultūros taryba.³² Pagrindinės įstaigos, įgyvendinančios savivaldybės politiką, yra 5 įstaigos, finansuojamos iš savivaldybės biudžeto lėšų (šių įstaigų veiklą analizė pateikiama 2.1.2. skyriuje).

Finansavimas kultūros įstaigoms ir kūrėjams yra gaunamas iš skirtingų šaltinių: valstybės biudžeto lėšų, savivaldybės biudžeto lėšų, Lietuvos kultūros tarybos, pajamų, kurios yra sukuriamos vykdomų veiklų ir kt. šaltinių. Savivaldybės finansavimas yra skiriamas kultūrinių veiklų įgyvendinimui, tradiciniams festivaliams, leidybinių ir literatūros veiklų įgyvendinimui, kultūros projektų ir kūrybinių iniciatyvų įgyvendinimui.³³

Parama kultūros veikėjams ir kūrėjams taip pat išreiškiama apdovanojimų bei premijų formatu, rodančiu pripažinimą už vykdomas veiklas.³⁴ Rajone kas dveji metai yra teikiama Anykščių rajono savivaldybės Teresės Mikeliūnaitės kultūros premija. Premija teikiama Anykščių krašto asmeniui arba savo kilme anykštėnui už paskutinių 5 metų nuopelnus krašto kultūrai. Antano Baranausko literatūrinė premija skiriama kasmet už 3 pastarųjų metų profesionalių kūrėjų grožinės literatūros kūrinius, skiepijančius meilę Lietuvos gamtai ar Antano Baranausko gimtinės aplinkai; už 3 pastarųjų metų profesionalios literatūrologijos kūrinius, skirtus Antano Baranausko kūrybai; bei už 3 pastarųjų metų profesionalios anykštėnų kūrybos vertimus. Nuo 2024 m. Anykščių rajono savivaldybė tapo J. Tumo-Vaižganto premijos bendrasteigėja. Premija skiriama kasmet lietuvių

³⁰ Anykščių šventės: <https://anyksciukc.lt/anyksciu-sventes/>

³¹ Pažintinis maršrutas: rašytojų keliais: <https://www.infoanyksciai.lt/pramogos-ka-veikti/pazintinis-marsrutas-rasytoju-keliais/>

³² Anykščių rajono kultūros srities bendra apžvalga: <https://www.anyksciai.lt/veiklos-sritys/kultura/anyksciu-rajono-kulturos-srities-bendra-apzvalga/141>

³³ Ten pat.

³⁴ Anykščių rajono kultūros srities bendra apžvalga: <https://www.anyksciai.lt/veiklos-sritys/kultura/anyksciu-rajono-kulturos-srities-bendra-apzvalga/141>

rašytojui arba žurnalistui už atskleidžiamą literatūros ir žurnalistikos (dokumentinės prozos arba literatūrinės publicistikos) sintezę, už kūryboje puoselėjamas vaizgantiškas idėjas ir vertybes bei jų raišką literatūrinėje ir publicistinėje kūryboje ir (arba) J. Tumo-Vaižganto asmenybės ir kūrybos tyrinėjimus, vertinant praėjusių dvejų kalendorinių metų kūrybą.

2.3.2. Kultūros įstaigų tinklas

Remiantis 2022 m. savivaldybių kultūros indeksu bei lyginant Anykščių rajono savivaldybę su kitomis savivaldybėmis, matyti, jog vertinant pagal kultūros organizacijų pasiskirstymą tenkantį 1000 gyventojų, Anykščių rajono savivaldybė užėmė 6-ą vietą iš 60-ies savivaldybių.³⁵ Kultūros organizacijų subindekse stipriausios Anykščių rajono vietos apėmė nebiudžetinio sektoriaus organizacijų skaičių, bibliotekų (ir jų filialų) skaičių bei kultūros centrų (ir jų filialų skaičių), tenkančius 1000 gyventojų. Silpniausios vietos buvo susijusios su kultūros įmonių skaičiumi: naująsias kūrybinių industrijų veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičiumi bei tradicines kultūrines veiklas vykdančių kultūros įmonių padalinių skaičių tenkantį 1000 gyventojų.

Pastebima, jog kultūros įstaigų tinklas yra gan centralizuotas – pagrindiniai bibliotekos ar kultūros centro pastatai su išplėtotomis paslaugomis yra įsikūrę Anykščių mieste, tačiau tokia tendencija yra būdinga ir kitiems rajonams.

Svarbų vaidmenį Anykščių rajono kultūros gyvenime vaidina **kultūros centras**. Anykščių kultūros centras turi 11 filialų Anykščių rajone. 2019 m. čia veikė 15 filialų.³⁶ 2019–2023 metų laikotarpiu, kultūros centrų dalyvių skaičius sumažėjo 141-u asmeniu, nuo 761 iki 620. 2019–2023 metų laikotarpiu taip pat mažėjo ir meno mėgėjų kolektyvų skaičius, nuo 63 iki 52. Meno mėgėjų kolektyvų skaičiaus mažėjimas yra tendencija, kuri buvo matoma ir kitose savivaldybėse (pvz.: Molėtų r., Ignalinos r., Zarasų r., Birštono sav.). Kadangi kultūros centrai dažnai vaidina svarbų vaidmenį puoselėjant meno mėgėjų kolektyvus, autorių nuomone, šį meno mėgėjų kolektyvų mažėjimą galima sieti ir su sumažėjusiu kultūros centro filialų skaičiumi. 2019 m. rajone veikė 15 kultūros centrų, o 2023 m. – 12.

Pagal Kultūros centrų įstatymą, kaip ir kiti kultūros centrai, Anykščių kultūros centras vykdo šias pagrindines funkcijas. Kultūros centras organizuoja Anykščių tradicines šventes, būdingas šiam kraštui (pvz.: miesto šventė, „Obuolinės“ – didžiausia derliaus šventė, vykstanti rugsėjo mėn., „Bėk bėk, žirgeli!“ šventė).³⁷ Kultūros centras taip pat organizuoja valstybines šventes ir minėjimus, festivalius, tradicinius renginius ir vienadienes iniciatyvas. Viena iš tokių, šiam kraštui būdingų tradicijų – S. Dariaus ir S. Girėno skrydžio per Atlantą paminėjimas prie Puntuko akmens renginyje

³⁵ Mažeikaitė, K. (2023). *Savivaldybių kultūros indeksas. 2022*, p. 58–59. Prieiga internetu: https://www.ltkt.lt/docs/kulturos-tyrimai/2023/12/SKI2022_Tyrimo-ataskaita.pdf

³⁶ EKT surinkta informacija iš LNKCC, Valstybės duomenų agentūros, LRKM.

³⁷ Anykščių šventės: <https://anyksciuke.lt/anyksciu-sventes/>

„Atminties valanda”. Kultūros centre taip pat organizuojamos ir kino peržiūros.³⁸ Organizuojami nemokami kino klasikos vakarai, bendradarbiaujant kartu su Lietuvos kino centru. Taip pat rodomi kino pavasario filmai. Vykdomos parodos, koncertai, teatro spektakliai (pvz., Anykščių KC teatro spektaklis), edukaciniai renginiai, šventės.

Remiantis Kultūros centro atlikta lankytojų apklausa, kurioje dalyvavo 65 respondentai, didžioji dalis respondentų kultūros centro profesionalumo lygį vertino „gerai“ arba „labai gerai“. Tarp tobulintų sričių buvo komunikacija apie vykdomus renginius. Lankytojams labiausiai trūko klasikinės ir džiaz muzikos koncertų bei spektaklių. Labiausiai lankytojams patiko teatro festivalis „Pakeleivingi“ bei Anykščių miesto šventė.

Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešojoji **biblioteka** – taip pat vykdo parodas, yra aktyvi kultūrinio gyvenimo dalis ir puoselėtoja Anykščiuose. Biblioteka, kaip ir kitos bibliotekos, yra svarbi įgyvendinant medijų ir informacinio raštingumo programą, ugdant skaitmenines gyventojų kompetencijas, suteikiant nemokamas prieigas prie informacijos, duomenų bazių, siūlanti gyventojų poreikius tenkinantį literatūros fondą. Biblioteka prisideda prie krašto kultūrinio gyvenimo – joje rengiamos literatūros parodos, tautodailės ir meno darbų pristatymai, susitikimai su rašytojais, politikais, įdomiais žmonėmis. Biblioteka siūlo aplankyti ekspozicijas Istorijų dvarelyje, Svėdasų krašto (J. Tumo-Vaižganto) muziejuje, Spaudos fotografo Izidoriaus Girčio atminimo kambaryje. Dar vienas svarbus lankytinas objektas bibliotekoje – XVI a. krosnis.³⁹

Remiantis Valstybės duomenų agentūros ir LRKM informacija, **muziejų** skaičius Anykščiuose 2019–2023 m. išliko stabilus (2). Vis dėlto, skaičiuojant ir privačias ar kitokio pobūdžio iniciatyvas (pvz., edukacines erdves), muziejų Anykščiuose galima rasti daugiau – A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus, Angelų muziejus–Sakralinio meno centras, Svėdasų krašto (Vaižganto) muziejus, Istorijų dvarelis.

Daugiausiai lankytojų Anykščių rajone pritraukia A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus. Jame 2024 m. apsilankė 63 097 lankytojai. Vis dėlto, lyginant su priešpandemine situacija (2019 m.), lankytojų skaičius sumažėjo 21,13 proc.⁴⁰ Tuo tarpu, 2024 m. Angelų muziejuje apsilankė 7 845 lankytojai. Šiame muziejuje lankytojų skaičius pastaraisiais metais taip pat nuosekliai mažėjo (pvz., lyginant su 2019 m. lankytojų skaičius sumažėjo 4,4 proc.).⁴¹

Anykščių rajone taip pat veikia **Anykščių menų centras** bei **Anykščių menų inkubatorius-menų studija**, pristatantys kūrėjų ir menininkų darbus, organizuojantys kūrybinius užsiėmimus bei puoselėjantys kūrybiškumą rajone. Remiantis „Kurk Lietuvai“ projekto „Erdvinė kultūros paslaugų

³⁸ Kinas: <https://anyksciukc.lt/kinas/>

³⁹ Spaudos fotografo Izidoriaus Girčio atminimo kambarys. <https://anyksciuvb.lt/i-gircio-atminimo-kambarys/>

⁴⁰ LRKM. Muziejų statistinės ataskaitos. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus. <https://statistika.lrk.lt/muzieju-veiklos-statistika/muzieju-statistines-ataskaitos/3/a.-baranausko-ir-a.-vienuolio-zukausko-memorialinis-muziejus/m24>

⁴¹ LRKM. Muziejų statistinės ataskaitos. Angelų muziejus. <https://statistika.lrk.lt/muzieju-veiklos-statistika/muzieju-statistines-ataskaitos/3/angelu-muziejus/m113>

tinklo analizė“ ataskaita, Anykščių menų centras yra išskiriamas kaip aukšto lygio meninės parodas organizuojanti įstaiga.⁴² Anykščių menų centras taip pat organizuoja ir festivalius (pvz.: tarptautinį floristinių kilimų konkursą, „Muzikos savaitgaliai Anykščiuose“, dokumentinį filmų festivalį „ADOX“). Anykščių menų centras taip pat siekia aktualizuoti kultūros paveldą – rengia ekspozicijas Anykščių Šv. Mato bažnyčioje (pvz., seniausiam Anykščių pastate – bažnyčios sandėlyje)⁴³, įgyvendino meninę-istorinę instaliaciją prie Anykščių dvarvietės.

Anykščių menų inkubatorius-menų studija buvo įkurta 2014 m. Menų studijoje organizuojami įvairių temų kūrybinių industrijų festivaliai, dizaino savaitė, mokymai (pvz., „Canva“ vizualų kūrimo pagrindai), netradiciniai renginiai, parodos, kūrėjų mugės, edukacijos (pvz.: pyrimas iš vytelių, molio dirbtuvės, grafikos menas) ir kitos veiklos (pvz., virtualios realybės užsiėmimai).⁴⁴ Centras yra tapęs išskirtiniu Anykščių, kaip kūrybinių industrijų lyderio regione, reprezentaciniu ženklu.⁴⁵ Anykščių menų inkubatorius vaidina svarbų vaidmenį kūrėjų pritraukime ir subūrime. Inkubatoriaus patalpose reziduoja skirtingi vietos kūrėjai iš fotografijos, keramikos, dailės terapijos, tapybos ir kitų sričių. Menų inkubatorius taip pat vykdo mobilumo programas, skirtas profesionalams ir kūrėjams (pvz., mobilumo programa profesionaliems menininkams ir kultūros specialistams iš Šiaurės ir Baltijos šalių).⁴⁶

Nevyriausybiniame sektoriuje veikiančios kultūros organizacijos atlieka svarbų vaidmenį puoselėjant Anykščių rajono kultūros gyvybingumą. Šios įstaigos ypač vaidina svarbų vaidmenį festivalių ir renginių kultūroje (žr. aprašymą toliau) bei projektų, susijusių su Anykščių kultūros, krašto istorijų pažinimu vykdymą. Tarp šiame sektoriuje veikiančių organizacijų būtų galima paminėti: VšĮ „Bardai LT“, VšĮ „Vaikų žemės reikalai“, VšĮ „Prasmingas garsas“, Anykščių menininkų asociacija, VšĮ „Kanalas“, asociacija „Aukštaitijos komunikacijos projektai“, Pasaulio Anykštėnų bendriją ir kt.

Apibendrinant kultūros įstaigų tinklo analizę, matyti, jog Anykščių rajone yra gan gerai išvystytas biudžetinių įstaigų tinklas (kultūros centras, biblioteka bei jų filialai). Vis dėlto pastebimas kultūros įmonių trūkumas (tiek kūrybinių industrijų, tiek tradicinės kultūros), kas gali rodyti neišnaudotą potencialą kultūros sektoriaus verslumo bei kūrybinių industrijų skatinime.

⁴² „Kurk Lietuvai“. Erdvinė kultūros paslaugų tinklo analizė. https://www.ltk.lt/docs/kulturos-tyrimai/2023/05/Erdvine-kulturos-paslaugu-tinklo-analize_2020_Ataskaita.pdf

⁴³ Istorinės ekspozicijos pristatymas Anykščių šv. Mato bažnyčios sandėlyje. Prieiga internetu: <https://www.muziejunaktis.lt/renginiai/istorines-ekspozicijos-pristatymas-anyksciu-sv-mato-baznycios-sandelyje/>

⁴⁴ Anykščių menų inkubatorius. <https://www.menuinkubatorius.lt/>

⁴⁵ Anykščių rajono kultūros srities bendra apžvalga. <https://www.anyksciai.lt/veiklos-sritys/kultura/anyksciu-rajono-kulturos-srities-bendra-apzvalga/141>

⁴⁶ Anykščių menų inkubatorius. <https://www.menuinkubatorius.lt/galimybes-menininkams/>

2.3.3. Renginiai ir festivaliai

Anykščių rajone reguliariai vyksta ar vyko įvairūs kultūros festivaliai, dalis kurių yra tęstiniai. Pavyzdžiui, tokie tęstiniai festivaliai yra: kultūros festivalis „Purpurinis vakaras“; profesionalių teatrų nacionalinės dramaturgijos festivalis „Pakeleivingi“; tarptautinis šokio festivalis „Pėdos“; tarptautinė edukacinė stovykla-festivalis „Troškimai“; tarptautinis lietuviškų mėgėjų teatrų festivalis „Artimi“; vaikų ir jaunimo literatūros festivalis „Nuotykių tęsiasi“; kultūrinių ir kūrybinių industrijų festivalis FLORA ART FEST; festivalis „Muzikos savaitgaliai Anykščiuose“; Šv. Mato tarptautinis vargonų muzikos festivalis bei Dokumentinio kino festivalis „ADOX“.⁴⁷ Dalis šių festivalių yra finansuojami ir savivaldybės biudžeto lėšomis.

Keturi iš šių festivalių buvo organizuojami Anykščių kultūros centro. Pavyzdžiui, profesionalių teatrų nacionalinės dramaturgijos festivalis „Pakeleivingi“ ar tarptautinio šokio festivalis „Pėdos“, kuriame dalyvauja ryškiausi šalies šokio teatrai bei teatrai iš užsienio šalių. Anykščių kultūros centras taip pat organizuoja tarptautinę edukacinę stovyklą-festivalį „Troškimai“; tarptautinį lietuviškų mėgėjų teatrų festivalį „ARTimi“.

Šiuolaikinės kultūros srityje išsiskiria VšĮ „Bardai LT“ organizuojamas kultūros festivalis „Purpurinis vakaras“, kuriame dalyvauja Lietuvos menininkai, taip pat pristatomas ir Anykščių kraštas. Literatūros pažinimo programa „Vaikų žemė“, Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešojo biblioteka ir VšĮ „Mokyklų tobulinimo centras“ organizuoja vaikų ir jaunimo literatūros festivalį „Nuotykių tęsiasi“. VšĮ Anykščių menų inkubatorius-menų studija organizuoja Kultūrinių ir kūrybinių industrijų festivalį. Festivalis apima skirtingų veiklų ir jų formatų pasiūlą (kūrybinės dirbtuvės / paskaitos visuomenei ir profesionalams, parodos pristatymai, kūrybiniai eksperimentai, instaliacijos, diskusijos, baigiamasis festivalio renginys). VšĮ „Prasmingas garsas“ organizuoja „Šv. Mato tarptautinį vargonų muzikos festivalį“. Anykščių menų centras organizuoja dokumentinio kino festivalį „ADOX“.

Festivalių kultūra susiduria su tam tikrais iššūkiais, kurie yra būdingi renginiams bei festivaliams, organizuojamiems ir kituose rajonuose. Šie iššūkiai yra susiję su išaugusiais festivalio organizavimo kaštais (ypač po pandemijos) bei besikeičiančiais žiūrovų poreikiais.⁴⁸ Sudėtingoje situacijoje buvo atsidūrę ir festivalio „Purpurinis vakaras“ organizatoriai, kurie buvo paskelbę apie šio festivalio nutraukimą, tačiau atsiradus renginio mecenatams festivalį buvo nuspręsta tęsti toliau.⁴⁹

⁴⁷ Skirtas finansavimas 2024 m. tradicinių festivalių įgyvendinimui. <https://www.anyksciai.lt/naujienos/skirtas-finansavimas-2024-m.-tradiciniu-festivaliu-igyvendinimui/10377>

⁴⁸ Zovyte, A. „Tuštėjantis Lietuvos muzikinių festivalių žemėlapis: komforto poreikis, nemokamos miestų šventės ir pandemijos pasekmės“, Bernardinai.lt, 2024 m. rugpjūčio 30 d. <https://www.bernardinai.lt/tustejan-tis-lietuvo-s-muzikiniu-festivaliu-zemelapis-komforto-poreikis-nemokamos-miestu-sventes-ir-pandemijos-pasekmes/>

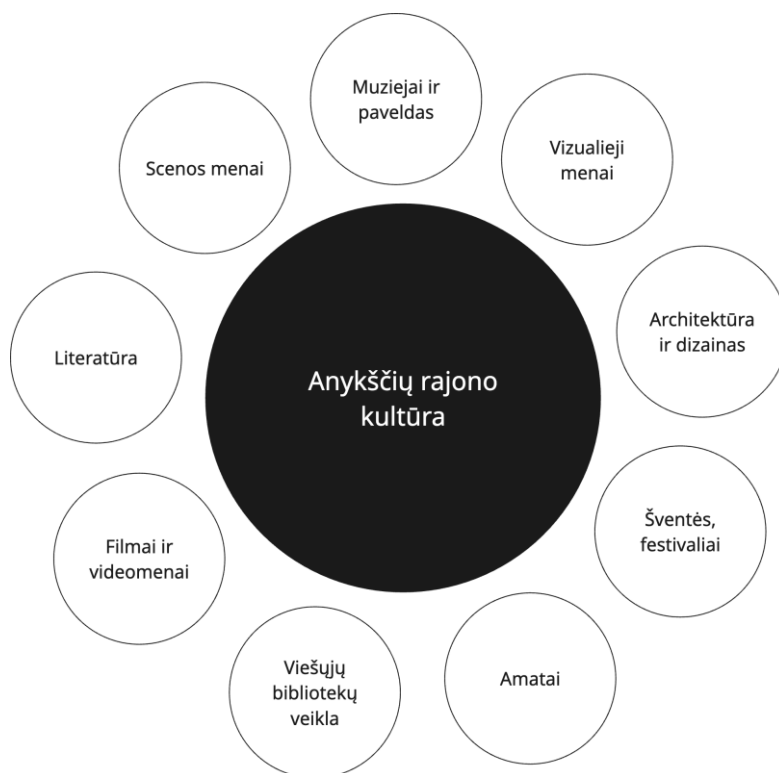
⁴⁹ <https://purpurinisvakaras.lt/>

2023 m. 12-ą ir paskutinį kartą buvo surengtas alternatyvios muzikos meno ir ekstremalaus rokenrolo festivalis „Devilstone“ (liet. „Velnio akmuo“).

2.3.4. Kultūros ir meno sritys

Kultūros strategijai yra svarbu atsižvelgti į skirtingų kultūros ir meno sričių teikiamas paslaugas, joms reikalingą infrastruktūrą Anykščiuose, siekiant užtikrinti skirtingų sričių puoselėjimą bei jų prieinamumą gyventojams.

Pav. 2. Kultūros ir meno sritys Anykščiuose

Šaltinis: sudaryta autorių.

Analizuojant skirtingų kultūros ir meno sričių paslaugų pasiūlą, išsiskiria stipri festivalių kultūra, apjungianti tiek tradicinius, tiek šiuolaikinius festivalius. 2025 m. apklausos rezultatuose tarp gyventojų ir lankytojų dažniausiai paminėtas buvo festivalių, koncertų trūkumas (atitinkamai atsakė 34,3 proc. ir 29,2 proc).⁵⁰ Dalis festivalių ar kitų kultūros renginių yra organizuojami nevyriausybiniu sektoriaus, ir šių renginių tęstinumui didelę įtaką daro finansavimas. Taip pat Anykščių rajone yra tikslingai išvystytos viešosios bibliotekos paslaugos. Scenos menų srityje dominuoja tam tikros scenos menų rūšys – teatras, koncertai. Veikia Anykščių kultūros centro teatras, rodomi ir

⁵⁰ Remiantis The Critical įgyvendinta Anykščių rajono lankytojų ir gyventojų apklausa, vykdyta 2025 m. birželio mėn. (N=193).

atvykstančių trupių pasirodymai, tačiau trūksta aukšto meistriškumo koncertų, kam gali turėti įtakos ir turimos infrastruktūros stoka. Teatro renginių stoką pastebi trečdalis lankytojų (33,3 proc.)⁵¹.

Vizualiųjų menų srityje išsiskiria Anykščių menų centras, bet taip pat ir kitos įstaigos, kurios organizuoja fotografijas, dailės parodas. Didelė lankytojų dalis (33,3 proc. atsakiusieji) vizualiųjų menų parodas pažymėjo kaip pagrindinį trūkumą.⁵² Literatūros srityje galima išskirti apdovanojimus literatūros srityje, tačiau šią sritį galima plėsti, kuriant infrastruktūrą rašytojams, jų rezidencijoms ir pan. Visgi Anykščių rajono kultūros vartotojai literatūrinių renginių kaip stygiaus nemato.⁵³ Mažiau reprezentuotos sritys – architektūra ir dizainas; filmai ir videomenai. Nors Anykščių rajono kultūros centre yra vykdomos kino peržiūros, tačiau galima plėsti kino pažinimo veiklas, organizuojant diskusijas su kūrėjais, kino kritikais ir kt.

2.3.5. Visuomenės dalyvavimas ir įsitraukimas į kultūros veiklas

Visuomenės dalyvavimas kultūroje turi keletą dimensijų. Žvelgiant iš lankytojų kultūros įstaigose perspektyvos, ir analizuojant 2019–2024 m. kultūros lauko statistiką, matyti, jog kultūros lankytojų skaičius Anykščių rajono įstaigose nuosekliai mažėjo. Kai kurių įstaigų lankytojų skaičiaus mažėjimas buvo matyti ir kitose savivaldybėse, pvz., mažėjantis muziejų lankytojų skaičius matyti Ignalinos, Zarasų, Birštono, Utenos r. savivaldybėse.

Lentelė 2. Lankytojų skaičius kultūros įstaigose Anykščiuose

Rodiklis	Duomenys	Tendencija lyginant su 2019 m.
Lankytojų skaičius bibliotekose	109 030 (2023 m.)	– 30,06%
Lankytojų skaičius teatruose	1 351 (2023 m.)	–7,66%
Lankytojų skaičius galerijose	10 037 (2024 m.)	–44,24%
Lankytojų skaičius koncertų salėse	30 499 (2024 m.)	–32,7%
Lankytojų skaičius muziejuose	83 000 (2023 m.)	–5,68%
Lankytojų skaičius kultūros centruose	90 057 (2024 m.)	–36,09%

Šaltinis: <https://www.lnb.lt/mokslas/tyrimai-ir-tyrimu-rezultatai/mokslo-leidiniai/biblioteku-statistika>. Kultūros sk., savivaldybės duomenys; Duomenys surinkti EKT.

⁵¹ Ten pat.

⁵² Ten pat.

⁵³ Ten pat.

Remiantis 2022 m. savivaldybių kultūros indeksu, dalyvavimo kultūroje ir socialinio kapitalo indekse, Anykščių rajonas užėmė 23-ią vietą.⁵⁴ Šiame subindekse stipriausios vietos buvo gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu (60,29 proc.); visuomenės dalis, kuri save tikrai galėtų pavadinti kūrybingais žmonėmis (56,43 proc.), bei bibliotekų vartotojų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų – 55,83.

Silpniausios vietos buvo: visuomenės dalis, kuri visiškai pritaria, kad visuomenei naudinga, kai ji sudaryta iš skirtingoms kultūroms priklausančių žmonių (12,59 proc.) bei visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą (26,01 proc.).

Rajone taip pat sudarytos sąlygos jaunimo ir vaikų meniniam švietimui. Anykščiuose veikia Anykščių meno mokykla, tenkinanti vaikų ir jaunimo muzikinio ugdymo ir saviraiškos poreikius. Mokykloje vykdomos muzikos, dailės pamokos.⁵⁵

Barjerai ar **kliūtys**, su kuriomis susiduria Anykščių rajono gyventojai, siekdami dažniau dalyvauti kultūriniuose renginiuose ar veiklose yra gan panašūs platesniam Lietuvos kontekstui. 2025 m. apklausos rezultatuose išryškėjo kliūtys, trukdančios atvykti į renginius: laiko stygius (51,7 proc. gyventojų ir 50 proc. lankytojų), aktualių renginių stoka (atitinkamai 27,8 proc. ir 16,7 proc.) bei informacijos apie vykstančius renginius stoka (atitinkamai 22,5 proc. ir 16,7 proc.).⁵⁶ Taip pat lankytojų atsakymų didelį procentą surinko sudėtingo susisiekiimo trukdis (20,8 proc.).

2.4. Stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių (SSGG) analizė

Lentelė 3. SSGG analizė

Stiprybės
- Unikalūs Anykščių kraštui festivaliai ir šventės (pvz.: „Purpurinis vakaras“, „Bėk bėk, žirgeli!“) - Unikalūs kultūros paveldo objektai (pvz., siaurasis geležinkelis) - Netradiciniai renginiai (pvz., tarptautinis floristinių kilimų konkursas) - Gan gerai išvystytas biudžetinių kultūros įstaigų tinklas (kultūros centras, biblioteka bei jų filialai) - Anykščių menų centro, Anykščių menų inkubatoriaus-meno studijos veikla – aukšto lygio meninės ir kūrybinių industrijų paslaugos

⁵⁴ Mažeikaitė, K. (2023). Savivaldybių kultūros indeksas. 2022, p. 165.

⁵⁵ Šaltinis: <https://www.anyksciumm.lt/clearing-floats/> ; <https://www.anyksciumm.lt/veiklos-sritys/>

⁵⁶ Remiantis The Critical įgyvendinta Anykščių rajono lankytojų ir gyventojų apklausa, vykdyta 2025 m. birželio mėn. (N=193).

Stiprybės

- Rajono istorijos sąsajos su literatūriniu paveldu, išskiliomis literatūros ir kitų sričių asmenybėmis
- Apdovanojimai ir kitos veiklos, stiprinančios Anykščių rajono, kaip Lietuvos literatūros istorijai svarbaus rajono, tapatybę
- Kurortinės teritorijos statusas ir su kurortu susijusios kultūros plėtra
- Gausu gamtos, religinio paveldo ir kt. lankytinų objektų, vystomi teminiai maršrutai

Silpnybės

- Mažėjantis kultūros įstaigų lankomumas (kultūros centrų, muziejų)
- Egzistuojantys barjerai kultūros renginių ir kitų veiklų prieinamumui (laiko stoka, prastas susisiekimas, prasta renginių informacijos sklaida, aktualių renginių trūkumas)
- Matyti kultūros įmonių trūkumas (tiek kūrybinių industrijų, tiek tradicinės kultūros), indikuojantis verslumo stoką kultūros sektoriuje
- Sudėtinga nevyriausybinių sektoriaus, renginių (pvz., festivalių) situacija dėl ekonominių sąlygų, galinti kelti rizikas jų išlikimui
- Mažėjantis meno mėgėjų kolektyvų skaičius
- Blogėjanti kultūros objektų infrastruktūra
- Žmogiškųjų išteklių stoka kultūros įstaigose (nepakankamas specialistų skaičius ir iššūkiai pritraukti aukštos kvalifikacijos specialistus)
- Ribota viešojo transporto sistema, kelianti iššūkius pasiekti kultūros renginius

Grėsmės

- Besikeičiantys gyventojų ir lankytojų kultūros vartojimo įpročiai
- Mažėjantis kultūros įstaigų lankomumas
- Lėtėjant ekonomikai, mažėjanti turizmo paslaugų paklausa
- Prastėjanti demografinė situacija
- Kultūros sektoriaus darbuotojų senėjimas

Galimybės

- Bendradarbiavimo su kitomis įstaigomis šalies ir tarptautiniu mastu užmezgimas
- Kūrybinių verslų / industrijų skatinimas
- Alternatyvių, jaunimui skirtų kultūros erdvių sukūrimas, išnaudojant esamą infrastruktūrą
- Regioninės plėtros planų kultūros srityje peržiūra
- Įtraukumo ir kultūros prieinamumo skatinimas
- Naujų technologijų ir inovacijų pritaikymas kultūros srityje, kuriant naujas paslaugas ir lankytojų patirtis
- Aktyvus dalyvavimas nacionalinėse ir tarptautinėse finansavimo programose
- Skiriama daugiau dėmesio mėgėjų meno kolektyvams
- Alternatyvaus, tarptautinius kūrėjus ir menininkus pritraukiančio festivalio sugrąžinimas

Šaltinis: Sudaryta autorių, remiantis atlikta analize, EKT pateiktais duomenimis bei SSGG.

03

Vizija ir kryptys

3.1. Vizija

Kultūros strategija 2026–2035 m. numato šią viziją:

„Anykščiai – kultūros kurortas, vieta, kurioje gimsta prasmingi rajono ir jo žmonių istoriją atskleidžiantys pasakojimai, gyvena ir buriasi kūrybingi žmonės, nuolat vyksta lokalia, nacionalinės ir tarptautinės reikšmės kultūros įvykiai, prieinami skirtingoms žmonių grupėms”.

Numatoma, jog Anykščiuose ir rajone turėtų daugėti gyventojų, kurtis jaunos šeimos; visus metus vyktų intensyvus vietos ir užsienio turistų judėjimas; mieste kurtųsi nauji verslai ir kūrybinių industrijų įmonės. Anykščių rajono praeitis ir paveldas (pvz. literatūrinis paveldas) turėtų būti pagrindinis resursas, kuriuo remiantis yra formuojamas Anykščių rajono kultūros laukas. Turėtų būti sukurta terpė ir tinkamos sąlygos burtis įvairiems kūrėjams ir susiformuoti stipriai kūrybinei bendruomenei.

Ši vizija, pabrėždama kurorto sąvoką, glaudžiai siejasi su kitais aktualiais strateginiais ir planavimo dokumentais, nurodančiais Anykščių rajono kurortizavimą (Anykščių miesto kurortizavimo koncepcija ir veiksmų programa 2022–2027 m.). Pastarajame dokumente projektas „Kurortas A“ apibrėžiamas kaip naujo tipo kultūrinis kurortas. Iškeliamas kryptingas tikslas – kokybiško, stipraus, savito kurorto, atitinkančio XXI amžiaus turizmo, laisvalaikio, mobilaus darbo ir sveikatinimo tendencijas bei maksimaliai efektyviai išnaudojančio vietines tradicijas ir išteklius, sukūrimas Anykščių mieste.

3.2. Kryptys

Numatytai vizijai įgyvendinti yra išskiriamos penkios kryptys.

Lentelė 4. Strategijos kryptys

				
01	02	03	04	05
Rajono istorijos komunikacija ir naujų pasakojimų generavimas	Kultūros profesionalų pritraukimas ir išlaikymas	Infrastruktūros, reikalingos profesionaliojo meno sklaidai rajone, užtikrinimas	Gyventojų kultūrinės kompetencijos kėlimas, įsitraukimas į kultūrinės veiklas	Kultūros paveldo apsauga ir sklaida

3.2.1. KRYPTIS NR. 1: RAJONO ISTORIJS KOMUNIKACIJA IR NAUJŲ PASAKOJIMŲ GENERAVIMAS

Šios krypties tikslas – atrasti naujus krašto pasakojimus bei asmenybes, kurios geriau padėtų atskleisti Anykščių krašto raidą bei tapatybę. Bendro naratyvo sukūrimas turėtų sustiprinti rajono ir jo pavaldžių įstaigų komunikaciją kultūros srityje bei nubrėžti bendrą kryptį skirtingų veiklų įgyvendinimui (edukacijų kūrimui, finansavimo programų prioritetams, renginių ar apdovanojimų temoms, bendradarbiavimo tarp įstaigų galimybėms).

Tikslas Nr. 1 „Anykščių rajono istorijos, įžymių asmenybių tyrinėjimas ir šios istorijos puoselėjimas“ siekia pagilinti suvokimą apie Anykščių krašto istoriją ir ją atskleisti naujomis priemonėmis bei pasiekiant skirtingas auditorijas. Kertinė šio tikslo ašis – ryškiausių kultūros asmenybių, įvykių, pasakojimų ir aspektų išgryninimas. Remiantis šio sąrašo sudarymu, atitinkamai turėtų būti kuriamos Anykščių istorijos, asmenybių įprasminimo priemonės (meninės raiškos priemonės, skulptūros, informaciniai leidiniai ir pan.). Tad šis tikslas akcentuoja dar plačiau neišdiskutuotas Anykščių krašto bei čia gyvenusių, besimokiusių ar kūrusių asmenybių istorijas (pvz.: moterys kūrėjos, vieno svarbiausių Vilniaus romantizmo dailininkų Kanuto Rusecko sąsajos su Anykščiais).⁵⁷ Naujų vietų ir asmenybių istorijos atskleidimas suteiktų potencialą kultūrinio turinio bei kultūrinio turizmo vystymui bei taip pat prisidėtų prie krašto pažinimo didinimo bendruomenėse.

Tikslas Nr. 2 „Anykščių, kultūros kurorto, komunikacijos nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu stiprinimas“ siekia stiprinti Anykščių, kaip kultūros kurorto, komunikaciją bei įvaizdį. Šiam tikslui turėtų būti įsteigta komunikacijos pareigybė Anykščių rajono savivaldybėje arba jai pavaldžioje įstaigoje, sukurta Anykščių renginių komunikacijos strategija, kuriamos Anykščių kultūros užsienyje viešinimo priemonės. Taip pat numatoma parengti paraiškas tapti Lietuvos kultūros sostine bei UNESCO literatūros miesto tinklo dalimi.

Prioritetinės priemonės šioje kryptyje apima naujų ir su įžymiais Anykščių rajono asmenimis ar vietomis susijusių kultūros kelių vystymą bei svarbių iš Anykščių kilusių kultūros, istorinių asmenybių bei kitų reikšmingų istorinių įvykių sąrašo sudarymą.

⁵⁷ Biliūnaitė, A., *Anykščių rajono kultūros tarybos rekomenduojamos Anykščių kultūros strategijos gairės 2025–2029 m., PPT pristatymas*, 2024 m. liepos 25 d.

Lentelė 5. Numatyti krypties tikslai, uždaviniai ir priemonės

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijus	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
Tikslas Nr. 1: Anykščių rajono istorijos, įžymių asmenybių tyrinėjimas ir šios istorijos puoselėjimas					
1.1. Skatinti tyrimus Anykščių rajono istorijos srityje	1.1.1. Sukurti tęstinę stipendijų programą tyrėjams ir kūrėjams	Parengta stipendijų programa (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
		Programa pasinaudojusių asmenų sk. per metus (asm.)	Bent 2 asm.	Ilgasis – iki 2035 m.	
	1.1.2. Sudaryti iš Anykščių kilusių kultūros, istorinių asmenybių ir reikšmingų istorinių įvykių, datų sąrašą bei juos įamžinančių objektų (pvz.: architektūros objektų, kilnojamų kultūros paveldo vertybių) sąrašą.	Sudarytas krašto istoriją formavusių asmenybių, istorijų, datų ir kt. sąrašas (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius); A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus; L. ir S. Didžiulių viešoji biblioteka; Anykščių menų centras; Kultūros taryba
1.2. Atskleisti ir įamžinti Anykščių rajono istorijas	1.2.1. Sukurti viziją bei priemonių planą asmenybių ir istorinių įvykių įamžinimui (<i>atskleidžiant rajono istoriją per nekilnojamąjį ir kilnojamąjį paveldą, architektūros objektus, skulptūras, gatvių pavadinimus, premijas, knygas, filmus ir pan.</i>)	Sudarytas planas (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius), Kultūros taryba
		Dalis plane numatytų priemonių, kurios buvo įgyvendintos (proc.)	bent 50 proc.	Ilgasis – iki 2035 m.	

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijus	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
1.3. Pasitelkti naujas formas pasakoti rajono istorijas	1.2.2. Formuoti naujus kultūrinio turizmo maršrutus: meninius, istorinius, urbanistinius, religinius, literatūrinius, inžinerinius ir pan.	Suformuotų maršrutų sk. (vnt.)	6 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Turizmo ir verslo informacijos centras
	1.2.3. Kurti naujus, su įžymiais Anykščių rajono asmenimis ar vietomis susijusius kultūros kelius (arba įtraukti vietas ir asmenybes į jau esančius nacionalinius ir tarptautinius kultūros kelius)	Kultūros kelių, susijusių su Anykščiais, sk. (vnt.)	3 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
	1.3.1. Parengti naujas informacines priemones apie Anykščių kraštą (pvz.: nemokami leidiniai, žurnalai, proginiai laikraščiai, biografijos, antologijos, vertimai, QR kodai, stendai, virtualios platformos, socialinių tinklų panaudojimas pritraukiant jauną auditoriją, tinklalaidės)	Parengtų priemonių sk. (vnt.)	4 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	1.3.2. Sukurti galimybes naujų meninės raiškos priemonių (pvz. fotografijos, meno albumai, dokumentiniai filmai), skirtų pasakoti rajono istoriją, atsiradimui (pvz., per prioritetų nustatymą finansavimo programose)	Aktualių projektų, finansuotų savivaldybės lėšomis, sk. (vnt.)	3 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijus	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
Tikslas Nr. 2. Anykščių, kultūros kurorto, komunikacijos nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu stiprinimas					
2.1. Stiprinti Anykščių rajono komunikaciją kultūros srityje	2.1.1. Įsteigti pareigybę, atsakingą už Anykščių, kaip kultūros kurorto, komunikaciją, ir skirti atitinkamus resursus veiklai vykdyti	Įsteigtas etatas pareigybei savivaldybėje ar jai pavaldžioje įstaigoje (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	2.1.2. Parengti miesto kultūros renginių komunikacijos strategiją ir ją įgyvendinti	Parengta strategija (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	2.1.3. Pasitelkti naujas kultūros komunikacijos formas ir kanalus siekiant pritraukti jaunimo auditoriją (<i>TikTok, Instagram, Facebook, YouTube</i>)	Sukurta aiški komunikacijos strategija skirtingose socialinių medijų platformose (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius , komunikacijos specialistas) Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
2.2. Išryškinti Anykščių rajono kultūros ir istorijos unikalumą dalyvaujant nacionalinio ir tarptautinio lygmens iniciatyvose	2.2.1. Parengti Anykščių – Lietuvos kultūros sostinės – koncepciją ir paraišką (2027 m. konkursui)	Parengta ir pateikta paraiška (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius); Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija, Kultūros taryba
	2.2.2. Parengti Anykščių – UNESCO literatūros miesto, koncepciją ir paraišką	Parengta ir pateikta paraiška (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius); Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijus	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
					įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija, Kultūros taryba
	2.2.3. Skatinti kultūros įstaigų dalyvavimą tarptautiniuose tinkluose, sukuriant tam reikiamas sąlygas (pvz., suteikiant papildomą finansavimą narystės mokesčiams)	Įstaigų, kurioms suteiktas papildomas finansavimas narystės mokesčiams dalyvauti tinkluose, skaičius (vnt.)	5 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
		Įstaigų narystė tarpt. tinkluose (vnt. per metus kiekvienai įstaigai)	bent 2 vnt. kiekvienai įstaigai	Ilgasis – iki 2035 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
		Dalyvavimas tarpt. tinklų organizuojamose konferencijose, renginiuose (vnt. per metus kiekvienai įstaigai)	bent 2 vnt. kiekvienai įstaigai	Ilgasis – iki 2035 m.	
		Tarpt. organizacijų dalyvavimas renginyje Anykščiuose (pvz., tinklo narių suvažiavimai ar konferencijos) (vnt.)	2 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	
2.3. Viešinti Anykščių rajono kultūrą	2.3.1. Viešinti Anykščių rajono istoriją ir kultūrą tarptautinėje erdvėje	Viešinimo priemonių (viešinimo medžiaga, dalyvavimas parodose, atstovavimas	5 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius); A. Baranausko ir A.

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijus	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
tarptautiniu lygmeniu		tinkluose, konferencijose) skaičius per metus (vnt.)			Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus
		Straipsnių, reportažų apie Anykščių istoriją ir kultūrą užsienio medijų kanaluose skaičius per metus (vnt.)	5 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių menų centras; Anykščių menų inkubatorius-menų studija; Anykščių turizmo ir verslo informacijos centras
	2.3.2. Skatinti kultūros sektoriaus tarptautiškumą, remiant Anykščių rajono kūrėjų darbų rodymą užsienyje bei kūrėjų dalyvavimą tarptautiniuose kultūros renginiuose užsienyje	Sukurta ir įgyvendinama tęstinė finansavimo programa, skirta Anykščių kūrėjų dalyvavimui renginiuose užsienyje (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
		Kūrėjų, gavusių finansavimą, skaičius per metus (asm.)	bent 2 asm.	Ilgasis – iki 2035 m.	
	2.3.3. Skatinti bendrus projektus ir ilgalaikį bendradarbiavimą su tarptautinėmis kultūros organizacijomis	Įgyvendinti projektai bendradarbiaujant su tarptautinėmis kultūros organizacijomis (vnt.)	10 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius); Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija

3.2.2. KRYPTIS NR. 2: KULTŪROS PROFESIONALŲ PRITRAUKIMAS IR IŠLAIKYMAS

Ši kryptis pabrėžia profesionalių kūrėjų bei kultūros profesionalų pritraukimą į regioną.⁵⁸ Įgyvendinus priemones, numatomas šioje kryptyje, Anykščiai turėtų išsiskirti kaip menininkams ir kūrėjams itin patrauklus miestas, suteikiantis jiems ypatingas sąlygas vystyti savo veiklą ir kūrybinius verslus.

Tikslas Nr. 3 „Kultūros profesionalų ir kūrėjų pritraukimas į regioną“ siekia suteikti reikšmingą postūmį kūrybinio sektoriaus plėtrai Anykščių rajone. Tai siekiama padaryti keliais būdais – sukuriant patrauklias sąlygas kūrybiniams verslams ir kūrėjams, menininkams kurti Anykščiuose (pvz.: LEZ skirtas kūrybiniams verslams, lengvatos menininkams įsikurti ar miesto-kūrėjo statusas). Taip pat turėtų būti stiprinamos ir jaunų kultūros profesionalų kompetencijos, pavyzdžiui – suteikiant galimybes mokytis kūrybinių industrijų specialybių profesinėje mokykloje ar kitoje profesinio rengimo programoje.

Tikslas Nr. 4 „Rajono kultūros organizacijų stiprinimas“ orientuotas į Anykščių rajone jau dabar veikiančių kultūros lauko įstaigų ir profesionalų kompetencijų stiprinimą. Šis tikslas dera su Lietuvos kultūros politikos strategijoje „Kultūra 2030“ akcentuojama kvalifikacijos svarba ir kultūros darbuotojų kompetencijų tobulinimu per patirties apsikeitimą specialistų tinkluose, dalyvavimą profesinėse stažuotėse, meistriškumo kursus ar dalyvaujant kituose formatuose.

Šiuo tikslu taip pat siekiama atsižvelgti į Anykščių rajono kultūros sektoriaus patiriamus iššūkius, ypač nevyriausybinių ir privataus sektoriaus veikloms įtaką darančius ekonominius veiksnius. Siekiama stiprinti finansavimą festivaliams ir nevyriausybiniam sektoriui, taip pritraukiant tarptautiškesnius, didesnius renginius ir festivalius.

Prioritetinės priemonės šioje kryptyje apima galimybių studijos dėl LEZ kūrybinių ir kultūros verslų Anykščiuose parengimą, siekiant geriau suprasti tokios zonos įsteigimo galimybes arba numatyti tokios koncepcijos įgyvendinimui alternatyvias priemones, kurios atspindėtų LEZ viziją kitais būdais (pvz., lengvatomis verslams).

⁵⁸ Biliūnaitė, A., *Anykščių rajono kultūros tarybos rekomenduojamos Anykščių kultūros strategijos gairės 2025–2029 m., PPT pristatymas*, 2024 m. liepos 25 d.

Lentelė 6. Numatyti krypties tikslai, uždaviniai ir priemonės

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
Tikslas Nr. 3. Kultūros profesionalų ir kūrėjų pritraukimas į regioną					
3.1. Pritraukti profesionalius kūrėjus į regioną	3.1.1. Sukurti meninių rezidencijų programą skirtingų sričių kūrėjams iš Lietuvos ir iš užsienio	Tęstinių rezidencijų programų sk. kultūros įstaigose (vnt.)	5 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
		Sukurta rezidencijų finansavimo programa, į kurią galėtų aplikuoti NVO sektorius, norintis kuruoti rezidencijas (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
		Sukurta rezidencijų programa skirta kūrėjams iš užsienio (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius); Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
	3.1.2. Sukurti lengvatų programą menininkams iš Lietuvos ir užsienio įsikurti (<i>parama būstu, palankiomis sąlygomis ikimokykliniam ir bendrajam ugdymui, repeticijų ir pasirodymų erdvėmis</i>)	Sukurta lengvatų programa (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	3.1.3. Skirti miesto kūrėjų statusą (<i>kvietimas reziduoti 1–3 metus Anykščiuose tampant oficialiu miesto kūrėju /</i>	Sukurta miesto kūrėjo statuso programa (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Igyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	<i>kolektyvu, kuriant originalią programą miestui, garsinant miestą nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, rengiančiu nacionalines premjeras Anykščiuose)</i>				
3.2. Pritraukti kūrybinių industrijų ir medijų verslą kurti naujas darbo vietas Anykščiuose	3.2.1. Parengti laisvosios ekonomikos zonos (LEZ) kultūros ir kūrybiniam verslams Anykščiuose galimybių studiją	Parengta LEZ zonos Anykščiuose galimybių studija (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius), Kultūros taryba
	3.2.2. Sukurti profesinę programą, skirtą rengti kūrybinių industrijų specialistus (pvz. techninių specialybių rengimas Aukštaitijos profesinio rengimo centro filiale Anykščiuose ar Menų inkubatoriuje-menų studijoje suteikiant galimybę praktinių įgūdžių tobulinimui)	Parengta programa (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Švietimo skyrius, Kultūros ir turizmo skyrius)
Tikslas Nr. 4. Rajono kultūros organizacijų stiprinimas					
4.1. Stiprinti nevyriausybinių sektoriaus organizacijas	4.1.1. Stiprinti strategines finansavimo programas tęstiniam Anykščių rajono kultūros festivaliams (numatant didesnių, tarptautiškesnių festivalių pritraukimą kaip prioritetą;	Igyvendinama tęstinė finansavimo programa festivaliams (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
		Pritrauktų kultūros festivalių į Anykščių	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	<i>periodiškai peržiūrint finansavimo apimtį siekiant atliepti rinkos poreikius)</i>	rajoną skaičius (vnt.)			
	4.1.2. Atlikti festivalių organizatorių poreikių vertinimą (pvz.: <i>pasitelkiant diskusijas, apklausas</i>) ir parengti atitinkamą priemonių planą siekiant pritraukti naujus ir didesnius festivalius į rajoną	Atliktas Anykščiuose jau vykstančių festivalių poreikių vertinimas ir Lietuvoje vykstančių kitų tarptautinių ir nacionalinių festivalių poreikių vertinimas (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius), Kultūros taryba
		Pritrauktų kultūros festivalių į Anykščių rajoną skaičius (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	
4.2. Stiprinti rajono kultūros įstaigų kompetencijas	4.2.1. Įsteigti kviestinių meno vadovų laikinas pareigybės svarbiausių festivalių komandose (<i>biudžetinėse įstaigose</i>)	Įsteigta kviestinių meno vadovų pareigybė biudžetinių įstaigų komandose (vnt.)	3 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius), savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
	4.2.2. Identifikuoti mokymų ir kompetencijų kėlimo poreikį kultūros specialistams, bendradarbiaujant kartu su savivaldybės biudžeto	Sudarytas sąrašas mokymų poreikiui, kuris atnaujinamas kas dveji metai (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	finansuojamomis kultūros įstaigomis				
	4.2.3. Įgyvendinti ilgalaikį rajono kultūros organizacijų darbuotojų kompetencijų kėlimą, nuolatinio mokymosi programos	Suorganizuotų mokymų per metus sk. (vnt.)	2 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) , savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
	4.2.4. Sukurti kokybinį kultūros organizacijų vykdomos veiklos vertinimą, kuris galėtų būti integruotas į metines įstaigų veiklos ataskaitas	Sukurta kokybinio vertinimo metodika (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) , Kultūros taryba
	4.2.5. Skatinti kultūros specialistų dalyvavimą patirčių mainų programose	Dalyvių patirčių mainų programose sk. per metus (vnt.)	5 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius
4.3. Subalansuoti kultūros organizacijų vykdomas veiklas	4.3.1. Įvertinti ir apibrėžti skirtingų Anykščių kultūros įstaigų veiklos kryptis, tikslus ir funkcijas	Atliktas vertinimas ir pateikti siūlymai (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) , Savivaldybės biudžeto finansuojamos įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija, Kultūros taryba
	4.3.2. Subalansuoti metinį kultūros renginių tinklėlį tarp organizacijų, taip užtikrinant nuolatinę aukštos meninės vertės kultūros pasiūlą regione	Sudarytas visiems pasiekiamas įrankis (pvz., planas-kalendorius), kuriuo yra naudojamosi planuojant renginius (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)

3.2.3. KRYPTIS NR. 3: INFRASTRUKTŪROS, REIKALINGOS PROFESIONALIOJO MENO SKLAIDAI RAJONE, UŽTIKRINIMAS

Ši kryptis išskiria keletą svarbiausių veiksmų, skirtų plėsti kultūros paslaugų infrastruktūrą, taip didinant Anykščių rajono patrauklumą ne tik kurtis kūrėjams, bet ir suteikiant galimybes įvairesnių renginių pritraukimui į regioną.⁵⁹

Tikslas Nr. 5 „Erdvių ir sąlygų profesionalaus meno sklaidai sudarymas“ siekia sukurti naujas erdves, reikalingas profesionaliojo meno sklaidai, bei jau egzistuojančioms įstaigoms suteikti reikalingą įrangą profesionaliojo meno sklaidai ir ugdymui. Viena iš pagrindinių priemonių – naujos koncertų salės Anykščiuose steigimas. Šiuo atveju, remiamasi kitų Baltijos šalių pavyzdžiais, kur panašaus dydžio gyvenvietėse egzistuoja koncertų salės. Pavyzdžiui – Latvijos Cesio mieste (14 700 gyv.) 2014 m. buvo įsteigta „Vidzeme Concert Hall „Cēsis“ (800 vietų), o Estijos Jehvi mieste (10 000 gyv.) 2005 m. buvo įsteigta „Jehvi Concert Hall“ (838/160 vietų).⁶⁰ Įtraukimo sesijos su kultūros lauko atstovais metu taip pat buvo pabrėžtas modernios koncertų salės trūkumas. Šioje kryptyje taip pat atkreipiamas dėmesys į alternatyvios šiuolaikinės kultūros erdvės poreikį (pvz.: sena kompresorinė – elektroninės muzikos klubas Rokiškyje, „Točka“ Visagine, „Loftas“ ir „Menų spaustuvė“ Vilniuje).

Tikslas Nr. 6. „Kultūros prieinamumo didinimas atsižvelgiant į skirtingų grupių poreikius“ siekia gerinti susisiekimą Anykščių rajone, kuris yra svarbus veiksnys sukuriantis sąlygas rajono gyventojams pasiekti kultūros renginius. Siekiama tobulinti susisiekimo sistemą tarp skirtingų Anykščių rajono gyvenviečių (dažnesni reisai, maršrutų plėtra). Taip pat siekiama įvertinti kultūros renginių ir įstaigų prieinamumą asmenims su specialiais poreikiais ir atitinkamai pritaikyti infrastruktūrą.

Prioritetinės priemonės šioje kryptyje apima priemones, susijusias su esamos kultūros infrastruktūros tvarkyba, atnaujinimu, pritaikymu skirtingiems lankytojų poreikiams.

⁵⁹ Biliūnaitė, A., *Anykščių rajono kultūros tarybos rekomenduojamos Anykščių kultūros strategijos gairės 2025–2029 m., PPT pristatymas*, 2024 m. liepos 25 d.

⁶⁰ Ten pat.

Lentelė 7. Numatyti krypties tikslai, uždaviniai ir priemonės

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
Tikslas Nr. 5: Erdvių ir sąlygų profesionalaus meno sklaidai sudarymas					
5.1. Sukurti naujas erdves, reikalingas profesionalaus meno sklaidai	5.1.1. Įrengti naują koncertų salę Anykščiuose (aukštos akustikos kokybės vidutinio dydžio salė, kuri atitiktų klasikinės muzikos ir džiazo koncertų organizatorių poreikius)	Nauja koncertams skirta erdvė (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Architektūros ir urbanistikos skyrius , Investicijų ir projektų valdymo skyrius)
	5.1.2. Įrengti Dainuvos slėnio estradą ir įveiklinti slėnio erdves	Nauja koncertams ir renginiams skirta lauko erdvė (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Architektūros ir urbanistikos skyrius , Investicijų ir projektų valdymo skyrius)
	5.1.3. Pritaikyti industrinį pastatą kultūrinėms veikloms – paruošiant patalpas šiuolaikinio vizualiojo meno eksponavimui, jaunimo neformalioms veikloms	Nauja šiuolaikiniam menui bei jaunimo veikloms skirta erdvė (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Architektūros ir urbanistikos skyrius , Investicijų ir projektų valdymo skyrius, Jaunimo reikalų koordinatorius)
	5.1.4. Įrengti profesionalią garso ir vaizdo įrašų studiją vietos bendruomenės ir atvykstančio kūrybinio sektoriaus poreikiams	Nauja garso ir vaizdo įrašų studija (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius , Architektūros ir urbanistikos skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
5.2. Gerinti kultūros įstaigų esamą infrastruktūrą ir įrangą	5.2.1. Aprūpinti kultūros ir meno įstaigas tinkama įranga bei padidinti lėšas paslaugų tobulinimui	Įstaigų, kurioms buvo suteiktas finansavimas įrangai įsigyti ir paslaugų tobulinimui sk. (vnt.) Prioritetinės įstaigos ir poreikiai: - Finansavimas Kultūros centrui įsigyti aukščiausio meninio lygio koncertinius fortepijonus miestui - Finansavimas mokykloms, meno mokykloms įsigyti įvairius muzikos instrumentus - Finansavimas rajono kultūros centrams, muziejui ir bibliotekoms įsigyti apšvietimo, garso, vaizdo įrangą, šokio dangą, muzikos instrumentus ir kt.	5 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
		- Finansavimas bibliotekai ir jos filialams įsigyti knygas, prenumeratas, DI licencijas ir kt. priemonės			
	5.2.2. Sudaryti strategiją dėl tolygiai geografiškai pasiskirsčiusio kultūros taškų tinklo Anykščių rajone ir jo stiprinimo <i>(pagrindinėse gyvenvietėse viena iš kultūros įstaigų veikų kaip pagrindinis kultūrinės veiklos centras)</i>	Sudaryta strategija, stiprinanti kultūrinius rajono centrus (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius), Kultūros taryba
	5.2.3. Investuoti į pagrindinius kultūros taškus (taip pat turinčius turistinį ir / arba demografinį potencialą) <i>(investuojant į senus ar statant naujus pastatus ir užtikrinant prieinamumą, įtraukties ir energetinio efektyvumo reikalavimus)</i>	Sutvarkytų ar sukurtų naujų objektų pagrindiniuose kultūros taškuose skaičius (vnt.)	5 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	5.2.4. Parengti strateginį esamos kultūros infrastruktūros tvarkybos planą (pvz.: memorialinių pastatų ir sodybų tvarkybos darbai,	Parengtas strateginis esamos infrastruktūros tvarkybos planas (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Architektūros ir urbanistikos skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	muziejaus pastatai (pvz., Arklio muziejaus fondų saugykla))				
5.3. Plėsti apgyvendinimo kūrėjams ir lankytojams galimybes	5.3.1. Kurti ilgalaikio ir trumpalaikio apgyvendinimo, rezidencijų vietas su erdvėmis kūrybinėms veikloms rajone	Būstų kultūros įstaigose skaičius rezidentams apgyvendinti (vnt.)	10 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
	5.3.2. Renovuoti nebenaudojamus pastatus (pvz. mokyklas, bendrabučius, vienuolyną, administracinės paskirties pastatus) ir konvertuoti juos į menininkų trupių ir kūrybinio sektoriaus rezidencijos vietas	Renovuotų pastatų sk. (vnt.)	2 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Architektūros ir urbanistikos skyrius, Investicijų ir projektų valdymo skyrius, Viešųjų pirkimų ir turto skyrius)
Tikslas Nr. 6. Kultūros prieinamumo didinimas atsižvelgiant į skirtingų grupių poreikius					
6.1. Plėsti viešojo transporto infrastruktūrą rajone ir su didžiaisiais miestais	6.1.1. Didinti vakarinių ir savaitgalinių autobusų, sujungiančių Anykščius su didžiaisiais Lietuvos miestais, maršrutus taip gerinant tarp miestinių maršrutų sistemą	Naujų maršrutų tarp Anykščių ir kitų Lietuvos miestų skaičius (vnt.)	5 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Architektūros ir urbanistikos skyrius)
	6.1.2. Užtikrinti miesto ir priemiestinį viešąjį transportą vakarais darbo dienomis ir savaitgaliais	Naujų maršrutų tarp Anykščių miesto ir priemiesčių skaičius (vnt.)	5 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Architektūros ir urbanistikos skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	6.1.3. Suformuoti autobusų stoties vietoje multimodalinį centrą (transporto mazgą, apjungiantį skirtingas judumo rūšis – keliavimą traukiniu, autobusu, dviračiu)	Įkurtas multimodalinis centras (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Architektūros ir urbanistikos skyrius)
	6.1.4. Padėti Anykščių Švietimo pagalbos tarnybai, Meno mokyklai, darželiams įsigyti mikroautobusus	Įsigytų autobusų sk. (vnt.)	10 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Švietimo skyrius)
	6.1.5. Atlikti apklausą dėl papildomų vakarinių reisų poreikio mokykliniais mikroautobusais pavėžėti moksleivius iš popamokinių kultūrinių veiklų ir renginių	Atlikta tėvų / globėjų apklausa mokyklose (apimtis – 150–200 respondentų) (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Švietimo skyrius)
6.2. Gerinti kultūros renginių prieinamumą skirtingoms tikslinėms grupėms	6.2.1. Įvertinti ir pritaikyti kultūros įstaigų infrastruktūrą specialiųjų poreikių turintiems asmenims, įskaitant judėjimo, regos, klausos ir kognityvinius sunkumus patiriančius asmenis, siekiant visapusiško įtraukties ir lygių galimybių principų įgyvendinimo	Pritaikytų kultūros objektų sk. (vnt.)	6 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)

3.2.4. KRYPTIS NR. 4: GYVENTOJŲ KULTŪRINĖS KOMPETENCIJOS KĖLIMAS, ĮSITRAUKIMAS Į KULTŪRINES VEIKLAS

Šia kryptimi siekiama sustiprinti gyventojų įsitraukimą į kultūrines veiklas ir dalyvavimą kultūros lauke. Itin svarbus aspektas – kultūrinių kompetencijų stiprinimas bendruomenėse, įgalinant jas organizuoti aktyvų kultūrinį gyvenimą.

Tikslas Nr. 7. „Visuomenės įsitraukimo į kultūros veiklas didinimas“ siekia didinti kultūrinių veiklų pasiūlą skirtingo amžiaus asmenims (pvz. edukacijos, dalyvavimas „Kultūros pase“), skatinti bendruomenės kultūros iniciatyvas.⁶¹ Vienas iš svarbių pasiūlymų siekiant didinti švietimo ir kultūros sektorių sinergijas – integruotų pamokų kūrimas, kuomet Anykščių rajono kultūros įstaigose galėtų vykti bendrojo lavinimo pamokos arba kūrėjai / kultūros atstovai būtų kviečiami į pamokas švietimo įstaigose.

Tikslas Nr. 8. „Bendruomeniškumo kultūros puoselėjimas“ siekia įgalinti vietos bendruomenes kurti ir įgyvendinti savo iniciatyvas teikiant joms finansavimą, sudaryti progas skirtingų kartų atstovams susitikti ir patirti bendras kultūrines veiklas.

Prioritetinės priemonės šioje kryptyje apima sinergijų tarp kultūros ir švietimo sričių didinimą per jungtinius skirtingų kultūros ir meno sričių bei švietimo projektus, dialogo stiprinimą tarp kultūros ir verslo atstovų.

Lentelė 8. Numatyti krypties tikslai, uždaviniai ir priemonės

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
Tikslas Nr. 7. Visuomenės įsitraukimo į kultūros veiklas didinimas					
7.1. Užtikrinti kokybiškų edukacinių meno ir kultūros programų įvairioms amžiaus	7.1.1. Sukurti skaitmeninę platformą, skirtą skelbti informaciją apie Anykščių rajone vykdomas kultūros edukacijas, su galimybe registruotis į edukacijas	Sukurta platforma (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
	7.1.2. Parengti naujas edukacines programas vaikams ir jaunimui	Parengtų edukacinių	20 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius,

⁶¹ Biliūnaitė, A., *Anykščių rajono kultūros tarybos rekomenduojamos Anykščių kultūros strategijos gairės 2025–2029 m., PPT pristatymas*, 2024 m. liepos 25 d.

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
grupėms pasiūlą	kultūros įstaigose (pvz.: <i>ikimokyklinio ugdymo „Kultūros pasas“, miesto „Mokinio bilietas“, visuotinė medijų raštingumo programa ir kt.)</i>	programų / veiklų sk. (vnt.)			Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	7.1.3. Ugdyti rajono suaugusių gyventojų kultūrinę kompetenciją per jiems skirtas programas kultūros įstaigose (pvz.: <i>Kultūros centre – meninių kompetencijų ugdymas, bibliotekoje – skaitmeninės kompetencijos, menų inkubatoriuje-menų studijoje – kūrybinės kompetencijos ir pan.)</i>	Parengtų kompetencijos kėlimo programų suaugusiems sk. (vnt.)	10 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
7.2. Užtikrinti sinergijas tarp kultūros ir švietimo sektorių	7.2.1. Parengti metodinę medžiagą pamokoms, integruojančioms kultūros ir kūrybinių industrijų temas į bendrąjį ugdymą	Integruotų pamokų metodinės medžiagos parengimas ir pritaikymas praktikoje (vnt.)	20 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Švietimo skyrius, Kultūros ir turizmo skyrius) Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija; Anykščių rajono švietimo įstaigos

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	7.2.2. Organizuoti jungtinius skirtingų kultūros ir meno sričių bei švietimo projektus	Projektų sk. per metus (vnt.)	3 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija ; Anykščių rajono švietimo įstaigos
	7.2.3. Nustatyti kultūros bei švietimo įstaigų infrastruktūros, daugiafunkciškumo, bendro valdymo ir dalijimosi poreikį ir sukurti atitinkamą infrastruktūros valdymo ir dalijimosi modelį	Infrastruktūros valdymo ir dalijimosi modelis (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Švietimo skyrius)
7.3. Skatinti skirtingų amžiaus grupių kūrybinį potencialą ir juos įgalinti	7.3.1. Identifikuoti skirtingų grupių (jaunimo, šeimų, vyresnio amžiaus asmenų) kultūrinius poreikius ir pasitenkinimą kultūros paslaugomis	Atlikta Anykščių rajono gyventojų apklausa (imtis – 200–300 respondentų) ir kokybinis tyrimas (fokus grupės, interviu); atliekamas kas 3 metus (vnt.)	3 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	7.3.2. Sukurti ir vykdyti programas, skirtas moksleivių ir jaunimo kūrybiškumui skatinti, neformaliai kultūrinei raiškai	Sukurtų programų sk. (vnt.)	10 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Jaunimo reikalų koordinatorius) Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
		Programose dalyvavusių jaunų asmenų sk. (asm.)	100 asm.	Ilgasis – iki 2035 m.	

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	7.3.3. Įveiklinti erdves jaunimo organizacijų veikloms (pvz., ligoninės pastatą, užtikrinant pastato saugumą ir galimybę ten vykdyti veiklas)	Įveiklintų erdvių jaunimo organizacijų veikloms sk. (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Jaunimo reikalų koordinatorius , Viešųjų pirkimų ir turto skyrius, Investicijų ir projektų valdymo skyrius)
Tikslas Nr. 8. Bendruomeniškumo kultūros puoselėjimas					
8.1. Finansuoti gyventojų kultūrinės iniciatyvas	8.1.1. Sukurti finansavimo programas, skirtas gyventojų kultūrinių iniciatyvų finansavimui	Sukurta ir įgyvendinama tęstinė finansavimo programa (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	8.1.2. Stiprinti dialogą tarp Anykščių verslo atstovų ir kultūros sektoriaus, skatinti kultūros mecenatystę	Įgyvendintų renginių, skirtų megzti partnerystėms (pvz., reguliarius tinklaveikos „pusryčiai“), sk. per metus (vnt.)	3 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
8.2. Skatinti gyventojų dalyvavimą kultūroje	8.2.1. Sudaryti progas skirtingų kartų atstovams susitikti ir patirti bendras kultūrinės veiklas	Jungtinių kultūros įstaigų įgyvendinamų projektų, renginių, orientuotų į skirtingų kartų gyventojus ir jų sąveiką sk. per metus (vnt.)	5 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius
		Dalyvių sk. per metus (asm.)	100 asm.	Ilgasis – iki 2035 m.	

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	8.2.2. Sukurti trumpalaikės ir ilgalaikės savanorystės programas kultūros organizacijose moksleiviams, jaunimui, suaugusiems ir senjorams	Sukurtos savanorystės programos (vnt.)	5 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
		Dalyvių sk. per metus (asm.)	100 asm.	Ilgasis – iki 2035 m.	
	8.2.3. Sukurti nuolaidų lankytis kultūros įstaigose programą, skirtą moksleiviams (pvz., nuolaidos ar nemokami bilietai moksleiviams)	Sukurta programa (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija
		Kompensuotų bilietų sk. per metus (vnt.)	200 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	
8.3. Skatinti kultūros sektoriaus integraciją su socialinėmis paslaugomis	8.3.1. Vykdyti veiklas, skatinančias sinergiją tarp kultūros sektoriaus ir kitų įstaigų (pvz., UŽT), teikiant socialines paslaugas ir stiprinant kultūros įstaigų, kaip bendruomenės centrų, vaidmenį	Renginių (diskusija, darbo grupė ar kt. formatais), skirtų partnerystėms užmegzti sk. (vnt.)	10 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Socialinės paramos skyrius)
		Užmegztų partnerysčių sk. (vnt.)	15 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	
	8.3.2. Sukurti programą, suteikiančią galimybę pažeidžiamų grupių asmenims lankytis kultūros renginiuose (pvz., remiantis „Socialinio recepto“ programos modeliu)	Sukurta programa (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Socialinės paramos skyrius) Anykščių rajono socialinių paslaugų centras; Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija

3.2.5. KRYPTIS NR. 5: KULTŪROS PAVELDO APSAUGA IR SKLAIDA

Ši kryptis akcentuoja rajono kultūros vertybių puoselėjimą bei nekilnojamųjų kultūros vertybių, susijusių su Anykščių rajonu, įsigijimą.⁶²

Tikslas Nr. 9. „Kultūros paveldo apsauga“ apima su Anykščių rajonu susijusių vertybių paiešką bei įsigijimą tiek šalies, tiek tarptautiniu mastu. Tam siūloma įsteigti ir specialų fondą, į kurį galėtų pretenduoti kultūros įstaigos. Šioje kryptyje taip pat matyti gan didelis potencialas susieti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų įveiklinimą su kultūrinio turizmo plėtra.

Tikslas Nr. 10. „Visuomenės įtraukimas į kultūros paveldosaugos procesus: jo identifikavimą, saugojimą, komunikaciją“ siekia Anykščių rajono gyventojus detaliau supažindinti su kultūros paveldo apsauga, paskatinti jų dalyvavimą jo tvarkyboje.

Prioritetinės priemonės šioje kryptyje apima Anykščių rajone veikiančių muziejų koncepcijos įvertinimą, šiuolaikišką griūvančių ir prastos būklės kultūros paveldo objektų įveiklinimą bei kultūros paveldo tvarkybos ir edukacijos programos sukūrimą.

Lentelė 9. Numatyti krypties tikslai, uždaviniai ir priemonės

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
Tikslas Nr. 9. Kultūros paveldo apsauga					
9.1. Tobulinti kultūros paveldo apsaugos sistemą	9.1.1. Peržiūrėti Anykščių rajono kultūros nekilnojamųjų vertybių sąrašus, įtraukiant naujus objektus bei išskiriant prioritetinius objektus	Peržiūrėtas ir atnaujintas nekilnojamųjų vertybių sąrašas (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	9.1.2. Sudaryti griūvančių, prastos būklės kultūros paveldo objektų sąrašą	Griūvančių, prastos būklės paveldo pastatų sąrašas (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	9.1.3. Suformuoti piniginį fondą kilnojamųjų ir	Įkurtas fondas (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)

⁶² Biliūnaitė, A., *Anykščių rajono kultūros tarybos rekomenduojamos Anykščių kultūros strategijos gairės 2025–2029 m., PPT pristatymas*, 2024 m. liepos 25 d.

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	nekilnojamųjų kultūros vertybių įsigijimui ir sukurti mechanizmą fondo lėšoms įsisavinti				
	9.1.4. Sukurti tinkamas sąlygas kilnojamųjų kultūros vertybių saugojimui	Sudarytas ir įgyvendintas planas dėl vertybių saugojimo sąlygų gerinimo (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
9.2. Stiprinti Anykščių krašto kultūrinės tapatybės pristatymą	9.2.1. Identifikuoti su Anykščių kraštu siejamas svarbiausias istorines ir meno vertybes pasaulyje ir pristatyti jas Anykščiuose (<i>įsigyjant ar atsivežant eksponuoti laikinai</i>)	Sudarytas vertybių sąrašas (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) , savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija, Kultūros taryba
		Eksponuojamų vertybių iš sąrašo sk. per metus (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	
	9.2.2. Įvertinti Anykščiuose veikiančių muziejų viziją, veiklą, funkcijas ir sukurti muziejaus koncepciją atliepiančią Anykščių rajono poreikius	Muziejaus koncepcijos parengimas (vnt.)	1 vnt.	Trumpasis – iki 2028 m.	A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus , Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius), Kultūros taryba
9.3. Restauruoti ir įveiklinti nekilnojamojo kultūros paveldo objektus	9.3.1. Šiuolaikiškai įveiklinti griūvančius, prastos būklės kultūros paveldo objektus, parengiant restauravimo planus, pritraukiant papildomas lėšas	Šiuolaikiškai įveiklintų pastatų sk. (vnt.)	3 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) , Investicijų ir projektų valdymo skyrius, Architektūros ir urbanistikos skyrius)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	9.3.2. Įgyvendinti XX a. industrinio urbanistinio paveldo objektų konversiją ir komunikaciją	Industrinio pastato konversija (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Investicijų ir projektų valdymo skyrius, Architektūros ir urbanistikos skyrius)
	9.3.3. Įsigyti vertingą nekilnojamojo kultūros paveldo objektą, kuris šiuo metu yra apleistas, ir įveiklinti jį koncesijos principu	Nekilnojamosios kultūros paveldo vertybės įsigijimas (vnt.)	1 vnt.	Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius, Viešųjų pirkimų ir turto skyrius, Investicijų ir projektų valdymo skyrius)
Tikslas Nr. 10. Visuomenės įtraukimas į kultūros paveldosaugos procesus: jo identifikavimą, saugojimą, komunikaciją					
10.1. Įtraukti gyventojus į paveldo apsaugos ir komunikacijos procesus	10.1.1. Sukurti finansavimo programą privataus sektoriaus nekilnojamojo paveldo savininkams	Parengta ir įgyvendinama finansavimo programa (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius)
	10.1.2. Sukurti kultūros paveldo (pvz., medinės architektūros) tvarkybos ir edukacijos programą, kuri būtų skirta gyventojams, kurie yra paveldo objektų, kultūros vertybių savininkai	Parengta programa su edukaciniais užsiėmimais (vnt.)	1 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Architektūros ir urbanistikos skyrius)
	10.1.3. Sukurti priemones, leidžiančias gyventojams išitraukti į paveldo objektų identifikavimo ir	Įgyvendintų veiklų, priemonių sk. (vnt.)	5 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) Anykščių turizmo ir verslo informavimo centras (TVIC)

Uždavinys	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Siūloma siektina reikšmė	Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingi vykdytojai (pagrindinis vykdytojas – paryškinta)
	žymėjimo procesą (pvz., mobiliosios programėlės sukūrimas)				
	10.1.4. Sukurti rajono gidų mokymų programas Anykščių kultūros įstaigose, skirtas norintiems asmenims įsitraukti ir pristatyti rajono kultūrą turistams	Sukurta programa (vnt.) Dalyvių skaičius per metus (vnt.)	1 vnt. 20 vnt.	Vidutinis – iki 2032 m. Ilgasis – iki 2035 m.	Anykščių rajono savivaldybė (Kultūros ir turizmo skyrius) TVIC, Savivaldybės biudžeto finansuojamos kultūros įstaigos ir Anykščių menų inkubatorius-menų studija Galimi partneriai – pvz., Anykščių trečio amžiaus universitetas

3.3. Strategijos įgyvendinimo stebėseną ir peržiūra

Siekiant užtikrinti Kultūros strategijos aktualumą naujausiems strateginiams ir planavimo dokumentams bei besikeičiančioms tendencijomis, svarbu reguliariai peržiūrėti strategiją. Siūloma, kad veiksmų planas Kultūros strategijos įgyvendinimui būtų sudaromas trijų metų laikotarpiui. Šio laikotarpio pabaigoje turėtų būti peržiūrimas ne tik veiksmų plano įgyvendinimas, bet ir Kultūros strategijos tikslai, uždaviniai bei priemonės, siekiant įvertinti jų aktualumą besikeičiančiam kontekstui. Strategijos peržiūroje turėtų dalyvauti specialiai šiam tikslui sudaryta darbo grupė.

3.4. Kultūros strategijos komunikacijos visuomenei planas

Siekiant informuoti visuomenę ir Anykščių kultūros bendruomenę apie parengtą kultūros strategiją bei jos įgyvendinimą, siūlomas šis komunikacijos planas.

Lentelė 10. Komunikacijos visuomenei planas

Laikotarpis	Pagrindinės žinutės ir veiksmai	Tikslinės auditorijos
2025 m. pab.	Viešas pranešimas Anykščių rajono savivaldybės interneto svetainėje bei socialiniuose tinkluose apie tai, jog buvo parengta ir patvirtinta kultūros strategija. Pranešimas turėtų trumpai pristatyti rengimo procesą bei strategijos viziją, kryptis ir pagrindinius tikslus. Taip pat turėtų būti paminėtas ir stebėsenos procesas bei kokie kiti susitikimai, susiję su strategijos įgyvendinimo stebėseną, yra numatomi ateityje. Trumpas viešas strategijos pristatymas (gali būti sujungta su kitu vykstančiu renginiu).	Kultūros bendruomenė, visuomenė (gyventojai), visuomeninės organizacijos
2029 m. pr. 2032 m. pr.	Viešas pranešimas Anykščių rajono savivaldybės interneto svetainėje bei socialiniuose tinkluose apie strategijos įgyvendinimą, pakeitimus (jei tokių buvo), kuriuos priėmė darbo grupė strategijos peržiūros metu.	
2035 m. pr.	Viešas pranešimas Anykščių rajono savivaldybės interneto svetainėje bei socialiniuose tinkluose apie strategijos įgyvendinimą, pakeitimus (jei tokių buvo), kuriuos priėmė darbo grupė strategijos peržiūros metu. Viešas pristatymas apie strategijos viso laikotarpio įgyvendinimą bei planuojamus naujo laikotarpio strategijos rengimo darbus.	

Šaltinis: sudaryta autorių.

3.5. Kultūros strategijos įgyvendinimo gairės

Sėkmingas kultūros strategijos įgyvendinimas priklauso nuo kultūros įstaigų ir kitų suinteresuotųjų šalių aktyvaus įsitraukimo bei nuoseklaus darbo. Efektyviam kultūros strategijos tikslų įgyvendinimui numatytos gairės, skirtos Anykščių rajono savivaldybei, kultūros įstaigoms ir kitoms suinteresuotosioms šalims, apima toliau numatytus žingsnius.

Anykščių rajono savivaldybė:

1. Parengti veiksmų planą trejų metų laikotarpiui remiantis strategijoje numatytais priemonėmis.
2. Paskirti konkrečius organizacijoje dirbančius asmenis, atsakingus bendrai už strategijos įgyvendinimą ir koordinavimą su kitomis įstaigomis bei už konkrečių uždavinių ar jų priemonių įgyvendinimą.
3. Sudaryti darbo grupę reguliariai strategijos įgyvendinimo priežiūrai bei peržiūrai.
4. Atlikti kasmetinę strategijos priemonių ir jų rodiklių pasiekimo stebėseną.
5. Viešai komunikuoti apie strategijos įgyvendinimo progresą.

Svarbu, kad strategija ir jos priemonės būtų matomos kaip bendra visuma. Tam tikros priemonės siejasi su kitomis, tad rengiant veiksmų planą būtų svarbu įsivertinti priemonių įgyvendinimo eiliškumą ir sąsajas.

Kitos įstaigos:

1. Peržiūrėti kultūros strategijos dokumentą ir pasirinkti organizacijai aktualius (arba priskirtus įgyvendinti) uždavinius bei priemones.
2. Peržiūrėti konkrečias uždavinio priemones bei jų įgyvendinimo laikotarpį.
3. Sudėlioti priemones prioritetine tvarka pagal numatytą įgyvendinimo laikotarpį ir mastelį.
4. Paskirti konkrečius organizacijoje dirbančius asmenis, atsakingus už uždavinio įgyvendinimą.
5. Organizacijos viduje sudaryti uždavinio įgyvendinimo planą, suformuotą pagal kultūros strategijoje numatytą laikotarpį.
6. Įgyvendinus priemones, peržiūrėti, ar jos atitinka numatytus vertinimo kriterijus.
7. Įgyvendinus numatytus uždavinius ir jų priemones, viešai komunikuoti rezultatus visuomenei.

Taip pat prie atsakingų vykdytojų, nurodytų strategijoje, yra išskiriami pagrindiniai vykdytojai, kurie turėtų būti atsakingi už numatytos priemonės įgyvendinimo koordinavimą su kitais numatytais vykdytojais (jei tokių yra numatyta strategijoje).

